

St.prp. nr. 16

(2002–2003)

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

*Tilråding fra Utenriksdepartementet av 15. november 2002,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

1 Om forsknings- og teknologisamarbeidet i EØS

Forsknings- og teknologisamarbeidet er nedfelt i EØS-avtalens del VI, samarbeid utenfor de fire friheter, artikkel 78 og protokoll 31, artikkel 1. Samarbeidet gjelder deltagelse i EUs rammeprogram for forskning, teknologisk samarbeid og demonstrasjonsaktiviteter. Avtalens artikkel 81 gir EFTA/EØS-statene status som fulle og likeverdige deltagere i denne type programmer. En generell beskrivelse av samarbeidet og målsettingen med norsk deltagelse i den europeiske fellesforskningen ble gitt i St.prp. nr. 100 (1991–92), kap. 7.5. Da EØS-avtalen trådte i kraft 1. januar 1994, omfattet den deltagelse i det 3. rammeprogrammet for forskning (1990–94). Etter en endring i protokoll 31 i 1994 og 1998 har avtalen omfattet deltagelse i de 4. og 5. rammeprogrammene. Det 5. rammeprogrammet for forskning og teknologisk utvikling, jf. St.prp. nr. 40 (1998–99), blir nå avløst av det 6. rammeprogrammet for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter den 1. januar 2003. Dette programmet gjelder årene 2003–2006. Protokoll 31 må endres for at samarbeidet kan

utvides til å omfatte deltagelse i det 6. rammeprogrammet.

Arbeidet med det 6. rammeprogrammet startet allerede i 1999. Norge har deltatt i planleggingen og bidratt med synspunkter angående programets struktur og faglige innhold. Programmet ble endelig vedtatt 27. juni 2002 ved Europaparlaments- og rådsbeslutning nr. 2002/1513/EF. Med unntak av EURATOM, som ikke omfattes av EØS-avtalen, er den økonomiske rammen for det 6. rammeprogrammet på totalt 16 270 millioner euro.

Da deltagelse i programmet forutsetter bevilgninger over flere år, er Stortingets samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nødvendig i medhold av Grl. § 26, annet ledd.

Uoffisiell oversettelse av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 og av Europaparlaments- og rådsbeslutning nr 2002/1513/EF følger som trykte vedlegg til proposisjonen.

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

2 Nærmere om det 6. rammeprogrammet og Det europeiske forskningsområde

På EU-toppmøtet i Lisboa våren 2000 ble det vedtatt følgende strategiske mål for det neste tiåret: «Å bli verdens mest konkurransedyktige og dynamiske kunnskapsbaserte økonomi, en økonomi som kan skape bærekraftig økonomisk vekst med flere og bedre arbeidsplasser og større sosial samhörighet». Dette ble fulgt opp av toppmøtet i Barcelona i 2002 som satte forskning høyere på den politiske agenda og vedtok at medlemsstatene skal øke FoU-innsatsen målt som andel av BNP fra 1,9 pst. til opp mot 3 pst. innen 2010. Det 6. rammeprogrammet skal bidra til å realisere dette målet, bl.a. ved å stimulere til opprettelsen av Det europeiske forskningsområde (European Research Area, ERA). ERA skal bygge bro mellom de enkelte staters forskningspolitikk.

EUs forskningspolitikk har to formål, jf. traktatens artikkel 163 (1) : For det første å styrke det vitenskapelige og teknologiske grunnlaget for Fellesskapets industri og fremme utviklingen av et mer konkurransedyktig næringsliv; for det andre å oppmuntre de forskningsaktiviteter som anses nødvendige for å stimulere Fellesskapets politikkområder.

Det 6. rammeprogrammet skal bidra til å virkeliggjøre visjonen om Det europeiske forskningsområde, det «indre marked» for forskning. Programmet introduserer derfor nye instrumenter for forskningssamarbeidet. Hensikten med de nye instrumentene er dels å gi det enkelte prosjekt en «kritisk masse» både med hensyn til kompetanse, økonomi og antall deltagere, dels å oppmuntre til at en større del av den nasjonale forskningsinnsatsen blir samordnet med andre medlemsstaters forskningsprogrammer. Samtidig skal EUs administrative prosedyrer forenkles.

For å bidra til ambisjonen om å bli verdensledende når det gjelder å utvikle en mer kunnskapsbasert økonomi og til etableringen av Det europeiske forskningsområde iverksettes det 6. rammeprogrammet under tre hovedoverskrifter: 1) Konsentrasjon og integrasjon av EUs forskningsinnsats; 2) Strukturering av Det europeiske forskningsområde; 3) Styrking av grunnlaget for Det europeiske forskningsområde.

Konsentrasjon og integrasjon av EUs forskningsinnsats

Sentrale europeiske samfunns- og forskningsutfordringer adresseres ved at programmet dekker følgende tematiske hovedområder: 1) Helserelatert biovitenskap, genomforskning og bioteknologi; 2) Informasjonssamfunnets teknologier; 3) Nanoteknologi og nanovitenskap, kunnskapsbaserte multifunksjonelle materialer, nye produksjonsprosesser og nytt produksjonsutstyr; 4) Flyteknikk og romforskning; 5) Næringsmiddelkvalitet og -trygghet; 6) Bærekraftig utvikling, globale miljøforandringer og økosystemer, herunder energisystemer og overflatetransport; 7) Borgere og styringsformer i et kunnskapsbasert samfunn.

Rammeprogrammet omfatter også spesielle aktiviteter innenfor et bredere forskningsfelt, herunder hører støtte til fremtidige forsknings- og teknologibehov, internasjonalt samarbeid og støtte til de ikke-nukleære aktivitetene til EUs felles forskningsinstitutter (Joint Research Centres, JRC). Ambisjonen er å støtte hele spekteret fra grunnforskning til anvendt forskning. Små og mellomstore bedrifiers deltagelse skal styrkes.

Tidligere rammeprogrammer har lagt vekt på internasjonalt samarbeid, herunder med kandidatstatene. Dette gjelder i enda større grad det 6. rammeprogrammet. Det omfatter stater som har samarbeidsavtaler med EU om forskning (Australia, Canada, Israel, Kina, Sør-Afrika og USA). Sveits inngikk en bilateral avtale om styrket forskningssamarbeid med EU fra 1. juni 2002. I tillegg vil det bli iverksatt særtiltak for å støtte deltaking av forskere og institusjoner fra utviklingsland, Middelhavsstatene, herunder Vest-Balkan samt Russland og Samveldet av uavhengige stater (SUS).

Som det fremgår av tabellen nedenfor, allokeres hele 82 pst. av rammeprogrammets budsjett til kategorien Konsentrasjon og integrasjon av EUs forskningsinnsats.

Strukturering av Det europeiske forskningsområde

Det europeiske forskningsområde søkes strukturert gjennom aktiviteter som inndeles i følgende underområder: Forskning og nyskaping; Menneskelige ressurser og mobilitet; Infrastrukturtiltak for forskning; Samfunn og vitenskap.

Under infrastrukturtiltak er målet å sikre bedre adgang til bruken av disse, stimulere de store infrastrukturefasilitetene til å samarbeide, skape et enhetlig kommunikasjonssystem og bidra til opprettelsen av nye infrastrukturefasiliteter med tilstrekkelig tyngde.

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

Styrking av grunnlaget for Det europeiske forskningsområde

EUs rammeprogram utgjør bare omlag 5 pst. av medlemsstatenes offentlige investeringer i forskning. Størstedelen av den europeiske forskning finansieres nasjonalt. Det 6. rammeprogrammet avsetter derfor spesielle virkemidler for å oppnå større grad av samhandling og nettverk mellom forskningsaktiviteter som er finansiert nasjonalt.

Styrking av grunnlaget for Det europeiske forskningsområde innebærer spesielle virkemidler for å få til bedre felleseuropeiske forskningsprosjekter, gradvis åpning av nasjonale forskningsprogrammer, etablering av nettverk for sentre for fremragende forskning, styrking av forskerrekruteringen og tiltak for å stimulere kvinner til å satse på en forskerkarriere. Disse tiltakene må sees i sammenheng med EUs mål om å øke private og offentlige forskningsinvesteringer til opp mot 3 pst. av BNP innen 2010.

Budsjett

I tabell 2.1 gis en oversikt over budsjettet, som har en realvekst på 9 pst. sammenlignet med det forrige rammeprogrammet.

3 EØS-komiteens beslutning

Med sikte på EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram besluttet EØS-komiteen de nødvendige endringer på sitt møte 8. november 2002. EØS-komiteens beslutning innebærer en tilføyelse i protokoll 31, artikkel 1, om at samarbeidet utvides til også å omfatte det 6. rammeprogrammet. Beslutningen viser til EØS-avtalens artikler 86 og 98 som grunnlag for de endringer som foretas. Ifølge EØS-avtalens artikkel 93, andre ledd, treffes beslutninger i EØS-komiteen ved enighet mellom EU på den ene side og de deltagende EFTA-staterne, som opptrer samstemt, på den annen side. Det er forutsatt at EØS-komiteens beslutning trer i kraft når alle parter som har forfatningsrettslige krav for godkjenning av vedtaket, har meddelt at disse er oppfylt i samsvar med avtalens artikkel

Tabell 2.1¹

	MEURO	MEURO
<i>Konsentrasjon og integrasjon av EUs forskningsinnsats²</i>		13 345
Helserelatert biovitenskap, genomforskning og bioteknologi ²	2 255	
Informasjonssamfunnets teknologier ³	3 625	
Nanoteknologi og nanovitenskap, kunnskapsbaserte multifuksjonelle materialer, nye produksjonsprosesser og nytt produksjonsutstyr	1 300	
Flyteknikk og romforskning	1 075	
Næringsmiddelkvalitet og -trygghet	685	
Bærekraftig utvikling, globale miljøforandringer og økosystemer, herunder energisystemer og overflatetransport	2 120	
Borgere og styringsformer i et kunnskapsbasert samfunn	225	
Spesielle aktiviteter innenfor et bredere forskningsfelt, inkludert støtte til fremtidige forsknings- og teknologibehov, horisontale forskningsaktiviteter med SMB-deltagelse, internasjonalt samarbeid og EUs felles forskningsinstitutter (JRC) ⁴	2 060	
<i>Strukturering av Det europeiske forskningsområde</i>		2 605
Forskning og nyskaping	290	
Menneskelige ressurser	1 580	
Infrastruktur for forskning ⁵	655	
Samfunn og vitenskap	80	
<i>Styrking av grunnlaget for Det europeiske forskningsområde</i>		320
Støtte til koordinering	270	
Støtte til politikkutvikling	50	
Sum		16 270

¹ Inkludert 15 pst. til små og mellomstore bedrifter

² Inntil 400 mill. euro til kreftrelatert forskning

³ Inntil 100 mill. euro til GRID og Géant

⁴ Inkluderer samarbeid med utviklingslandene, Middelhavsstatene (inkl. Vest-Balkan) samt Russland og SUS.

⁵ Herunder 200 mill. euro til videreutvikling av GRID og Géant

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

103, nr. 1. Da EØS-komiteen fattet sin beslutning 8. november 2002, meddelte Norge de øvrige avtalepartene at disse krav må oppfylles før beslutningen kan bli folkerettslig bindende for Norge. Det er forventet at dette kan skje innen 15. februar 2003.

4 Vurdering

Forskningsområdene i det 6. rammeprogrammet er av sentral interesse for Norge og i tråd med norske forskningspolitiske interesser. Både ut fra erfaringer med tidligere rammeprogrammer og ikke minst ut fra den økende betydningen det kommende rammeprogrammet vil få, vil det være svært uheldig for norske forskningsmiljøer og bedrifter om Norge skulle ønske å tre ut av rammeprogrammet. Kandidatstatene er allerede aktive deltagere og vil etter planen delta for fullt også i det 6. rammeprogrammet.

Som EØS-stat har Norge deltatt på ulike nivåer i utarbeidelsen av det nye programmets innhold.

I 1998 ble det gjennomført en evaluering av den norske deltagelsen i det 4. rammeprogrammet som konkluderte med at rammeprogrammet var en svært viktig kunnskaps- og samarbeidsarena for norske forskningsmiljøer og bedrifter. Tilbakeføringen av midler var omlag på nivå med kontingentinnbetalingen. Når det 5. rammeprogrammet er blitt avsluttet, kan det gjøres til gjenstand for en grundig evaluering. Før det skjer, finnes det ingen fullstendig oversikt over hva Norge har fått igjen av den norske deltagelsen. Foreløpige tall viser at det ved utgangen av mai 2002 var vel 1100 norske deltagere i nær 750 prosjekter. Det var flest registrerte deltagelser innenfor delprogrammet for bærekraftig vekst med vekt på bl.a. innovative produkter og maritim transport. Også for bio- og helsevitenskapene var det god deltagelse, særlig innen fiskerirelaterte områder, matkvalitet og smittefarlige sykdommer. Deltagelsen innen miljø og energi er fortsatt god.

Det tas sikte på å gjennomføre en evaluering av den norske deltagelsen i felleseuropeiske prosjekter i EUs 5. rammeprogram, når programmet er avsluttet.

Samlet sett vil fortsatt deltagelse i forsknings-samarbeidet i EU bidra til å øke det internasjonale engasjementet både innen forskningsinstitusjoner og næringsliv, gi Norge mulighet til å nyte godt av EUs kunnskapsutvikling og kunnskapsdeling samt styrke kvaliteten i norsk forskning. Det vil også bidra til å profilere norsk forskning sterkere internasjonalt.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

EØS-komiteens beslutning vil innebære en forpliktelse for EFTA/EØS-statene til å delta i finansieringen av programmet.

Rammeprogrammet for forskning og teknologi er det mest omfattende internasjonale forsknings-samarbeidet Norge deltar i. Programmet er også det største programmet Norge deltar i under EØS-avtalen og utgjør ca. 75 pst. av det totale norske bidraget til EØS-samarbeidet.

EFTA/EØS-statenes finansielle bidrag til forskningsvirksomheten bestemmes i henhold til EØS-avtalens artikkel 82 nr. 1 bokstav a). Bidraget reflekterer den relative andel som den respektive stats BNP utgjør i forhold til summen av dette beløpet og EU-statenes BNP samlet. For 2003 utgjør EFTA/EØS-bidraget etter dette 2,16 pst. av totalbudsjettet. Norges andel er 94,45 pst. av EFTA-bidraget. Disse to fordelingsnøkklene justeres hvert år.

Erfaringene viser at selve utbetalingen av kontingent under programmene fordeler seg ujevnt over årene og strekker seg ut over den gitte programperioden, i praksis i inntil 10 år. Dette skyldes blant annet at prosjekter som settes i gang mot slutten av en programperiode, vil fortsette lenge etter at angjeldende rammeprogram formelt er avsluttet.

EØS-komiteens beslutning om deltagelse i programmet innebærer en forpliktelse for Norge til å bidra til finansiering av programmet. Budsjettet for det 6. rammeprogrammet er fastsatt til totalt 16 270 millioner euro. Det samlede norske bidraget er anslått til 331,93 millioner euro, dvs. om lag 2,6 mrd kroner for hele programperioden. Fordelt over årene 2003–2006 vil utgiftene i gjennomsnitt være ca. 645 mill. kroner årlig. I praksis blir imidlertid utgiftene spredt over et vesentlig lengre tidsrom enn fire år, og kontingentinnbetalingene vil variere fra år til år avhengig av aktivitetsnivået.

Det norske bidraget bevilges over Nærings- og handelsdepartementets budsjett (kap. 924, post 71). Utgiftene til norsk deltagelse i det nye rammeprogrammet er innarbeidet i budsjettet for 2003 med ca. 150 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 1 (2002–2003) for Nærings- og handelsdepartementet. Innbetalinger på de 4. og 5. rammeprogrammene kommer i tillegg.

Nærings- og handelsdepartementet vil fortsatt ha overordnet ansvar for å samordne den norske deltagelsen i programmet og dets komiteer. Dette vil skje i samråd med øvrige norske departementer

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

gjennom det særskilte EØS-spesialutvalget for forskning og med Norges forskningsråd. Også for det 6. rammeprogrammet vil Forskningsrådet få delegert ansvar for å stimulere til deltagelse i programmet, og for å ha kontakt med og informere forskningsmiljøer og bedrifter.

EØS-komiteens beslutning medfører ikke behov for endringer i norske lover eller forskrifter. Det antas heller ikke å få nevneverdige administrative konsekvenser.

Nærings- og handelsdepartementet anbefaler at Norge deltar i EØS-komiteens beslutning om endring av protokoll 31, artikkel 1 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram. Utenriksdepartementet slutter seg til dette.

Utenriksdepartementet

tilråd:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til vedtak om samtykke til godkjenning EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

I

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-

avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter.

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

Vedlegg 1

EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av EØS-avtalens protokoll 31 om samarbeid på særlige områder utenfor de fire friheter

EØS-KOMITEEN HAR –

under henvisning til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, endret ved protokollen om justering av avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, heretter kalt «avtalen», særlig artikkel 86 og 98, og på følgende bakgrunn:

1. Avtalens protokoll 31 er endret ved EØS-komiteens beslutning nr. 27/199 av 26. februar 1999¹.
2. Samarbeidet mellom avtalepartene bør utvides til å omfatte europaparlaments- og rådsbeslutning nr. 2002/1513/EF av 27. juni 2002 om Det europeiske fellesskaps sjette rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjon som bidrag til opprettelsen av Det europeiske forskningsområde og til nyskaping (2002–2006)².
3. Avtalens protokoll 31 bør derfor endres for å gjøre et slikt utvidet samarbeid mulig fra den dag det sjette rammeprogram 2002–2006 trer i kraft –

BESLUTTET FØLGENDE:

Artikkel 1

I avtalens protokoll 31 artikkel 1 nr. 5 skal nytt strekpunkt lyde:

«– **32 002 D 1513:** Europaparlaments- og rådsbeslutning nr. 2002/1513/EF av 27. juni 2002 om Det europeiske fellesskaps sjette rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjon som bidrag til opprettelsen av Det europeiske forskningsområde og til nyskaping (2002–2006) (EFT L 232 av 29.8.2002, s. 1).»

Artikkel 2

Denne beslutning trer i kraft dagen etter at EØS-komiteen har mottatt den siste meddelelsen etter avtalens artikkel 103 nr. 1³.

Den får anvendelse fra den dag det sjette rammeprogram 2002–2006 trer i kraft.

Artikkel 3

Denne beslutning skal kunngjøres i EØS-avdelingen av og EØS-tillegget til *De Europeiske Fellesskaps Tidende*.

Utferdiget i Brussel, 8. november 2002.

For EØS-komiteen
Formann
Kjartan Jóhannson

EØS-komiteens sekretærer
Pk. Mannes M. Brinkmann

¹ EFT L 148 av 22.6.2000, s. 54 og EØS-tillegget til EFT nr. 28 av 22.6.2000, s. 282.

² EFT L 232 av 29.8.2002, s. 1.

³ [Ingen forfatningsrettslige krav angitt.]

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

Vedlegg 2

Europaparlaments- og rådsbeslutning nr. 2002/1513/EF av 27. juni 2002 om Det europeiske fellesskaps sjette rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjon som bidrag til opprettelsen av Det europeiske forskningsområde og til nyskaping (2002–2006)

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR —

under henvisning til traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap, særlig artikkel 166 nr. 1,

under henvisning til forslag fra Kommisjonen¹,

under henvisning til uttalelse fra Den økonomiske og sosiale komité²,

under henvisning til uttalelse fra Regionkomiteen³,

etter framgangsmåten fastsatt i traktatens artikkel 251⁴ og

ut fra følgende betraktninger:

1. Med sikte på å gjennomføre oppgavene fastsatt i traktatens artikkel 2, er det i traktatens artikkel 163 fastsatt at Fellesskapet skal ha som mål å styrke det vitenskapelige og teknologiske grunnlaget for Fellesskapets industri og oppmuntre det til å forbedre sin internasjonale konkurranseevne, og samtidig støtte all forskningsvirksomhet som anses for å være nødvendig i henhold til andre fellesskapsbestemmelser.
2. I traktatens artikkel 164 er det en liste over de tiltak Fellesskapet skal iverksette for å nå disse mål, som skal utfylle tiltakene iverksatt i medlemsstatene.
3. I samsvar med traktaten skal det vedtas et flerårig rammeprogram som omfatter alle Fellesskapets tiltak på området forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter (FOU-tiltak). Dette rammeprogram er i sam-

svar med nærhetsprinsippet fastsatt i traktatens artikkel 5.

4. I henhold til traktatens artikkel 165 skal Fellesskapet og medlemsstatene samordne sine tiltak på området forskning og teknologisk utvikling for å sikre innbyrdes sammenheng mellom nasjonal politikk og fellesskapspolitikk på dette området.
5. I 2000 framla Kommisjonen to kommisjonsmeldinger om henholdsvis utsikter og mål for opprettelsen av et europeisk forskningsområde og realiseringen av Det europeiske forskningsområde samt retningslinjer for forskningsvirksomhet i Den europeiske union i perioden 2002–2006. I 2000 framla Kommisjonen også en kommisjonsmelding om nyskaping i en kunnskapsbasert økonomi.
6. Det europeiske råd vedtok i Lisboa i mars 2000, i Santa Maria de Feira i juni 2000 og i Stockholm i mars 2001 konklusjoner som tok sikte på en rask opprettelse av et europeisk område for forskning og nyskaping med sikte på bærekraftig økonomisk vekst, økt sysselsetting og sosial utjevning med det endelige mål å gjøre det mulig for EU innen 2010 å bli den mest konkurransedyktige og dynamiske kunnskapsbaserte økonomi i verden. På grunnlag av forpliktelsen i traktatens artikkel 6 kom Det europeiske råd i Göteborg i juni 2001 til enighet om en strategi for bærekraftig utvikling og tilføyde en tredje, miljømessig dimensjon til Lisboa-strategien.

Det europeiske råds møte i Lisboa understreket særlig betydningen av Kommisjonens handlingsplan *e-Europa*, som sikter mot et informasjonssamfunn for alle, mens Det europeiske råds møte i Stockholm også la vekt på behovet for en særlig innsats på området nye teknologier, særlig innen bioteknologi.

¹ EFT C 180 E av 26.6.2001, s. 156 og EFT C 75 E av 26.3.2002, s. 132.

² EFT C 260 av 17.9.2001, s. 3.

³ EFT C 107 av 3.5.2002, s. 111.

⁴ Europaparlamentsuttalelse av 14. november 2001 (ennå ikke kunngjort i EFT), Rådets felles holdning av 28. januar 2002 (EFT C 113 E av 14.5.2002, s. 54) og Europaparlamentsbeslutning av 15.mai 2002 (ennå ikke kunngjort i EFT). Rådsbeslutning av 3. juni 2002.

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

7. Europaparlamentet⁵, Rådet⁶, Den økonomiske og sosiale komité⁹ og Regionkomiteen¹⁰ har også støttet opprettelsen av Det europeiske forskningsområde.
8. 19. oktober 2000 framla Kommisjonen konklusjonene av den eksterne evalueringen av gjennomføringen og resultatene av de fellesskaps tiltak som er iverksatt i de fem år som gikk forut for evalueringen, samt sine egne kommentarer.
9. Det sjette rammeprogram bør virke strukturerende på forskning og teknologisk utvikling i Europa, herunder medlemsstatene, assosierte søkerstater og andre assosierte stater, og yte et betydelig bidrag til opprettelsen av Det europeiske forskningsområde og til nyskaping.
10. I samsvar med traktatens artikkel 166 nr. 1 er det nødvendig å fastsette vitenskapelige og teknologiske mål og relevante prioriteringer for de planlagte tiltak, det samlede maksimumsbeløp, de nærmere regler for fellesskapets økonomiske deltaking i det sjette rammeprogram samt andelen av de planlagte tiltaks respektive andeler, og å indikere overskriftene for de gjeldende tiltak, som skal gjennomføres i samsvar med målet om å verne fellesskapets økonomiske interesser. Det er viktig å sikre god økonomiforvaltning av det sjette rammeprogram.
11. Det bør legges særlig vekt på behovene til små og mellomstore bedrifter (SMB-er) med henblikk på Den europeiske erklæring om små bedrifter, godkjent på Det europeiske råds møte i Feira, hvis prinsipper og åttende retningslinje har som mål å styrke små bedrifters teknologiske kapasitet og lette tilgangen til det beste innen forskning og teknologi.
12. Det sjette rammeprogram bør være et viktig bidrag til utviklingen av bedre vitenskapelig og teknisk kvalitet og samordning av europeisk forskning, og bør omfatte hele spekteret fra grunnforskning til anvendt forskning. Rammeprogrammet bør understreke betydningen av å trekke inn assosierte søkerstater i Fellesskapets forskningspolitikk og i Det europeiske forskningsområde.
13. Særlige målrettede prosjekter og samordnings tiltak kan også brukes som en «vei til høy kvalitet» for å fremme tilgangen til rammeprogrammets tiltak for mindre enheter for forskning på høyt nivå, herunder SMB-er, samt forskningsenheter fra de assosierte søkerstater.
14. De ytterste randområders deltaking i Fellesskapets FOU-tiltak gjennom egnede ordninger som er tilpasset deres særlige situasjon, bør lettes.
15. Den internasjonale og globale dimensjon i europeisk forskningsvirksomhet er viktig for å oppnå gjensidige fordeler. Det sjette rammeprogram er åpent for deltaking av land som har inngått de nødvendige avtaler om dette, og det er også åpent på prosjektnivå, og på grunnlag av prinsippet om gjensidige fordeler, for deltaking av enheter fra tredjestater og av internasjonale organisasjoner for vitenskapelig samarbeid. Det vil bli iverksatt særtiltak for å støtte deltaking av forskere og institusjoner fra utviklingsland, Middelhavsstatene, herunder Vest-Balkan samt Russland og Samveldet av uavhengige stater (SUS) .
16. Det felles forskningssenter bør bidra til gjennomføringen av rammeprogrammet på de områder der det kan tilby uavhengig, kundestyrte støtte til utformingen og gjennomføringen av Fellesskapets politikk, herunder overvåking av gjennomføringen av en slik politikk på de områder som hører inn under senterets særlige kompetanse.
17. Forskningsvirksomhet som utøves i henhold til det sjette rammeprogram, skal overholde grunnleggende etiske prinsipper, herunder de som gjenspeiles i artikkel 6 i traktaten om Den europeiske union og i Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter.
18. Som følge av kommisjonsmeldingen «En mobilitetsstrategi for Det europeiske forskningsområde», vil forskernes mobilitet bli fremmet med sikte på en vellykket opprettelse av Det europeiske forskningsområde.
19. Som følge av kommisjonsmeldingen «Kvinner og vitenskap» og rådsresolusjon av 20. mai 1999¹¹ og av 26. juni 2001¹² samt europaparlamentsresolusjon av 3. februar 2000 om dette tema, gjennomføres det en handlingsplan for å styrke og øke kvinners plass og rolle i vitenskap og forskning, og det er nødvendig med ytterligere tiltak på området.
20. Kommisjonen bør jevnlig oversende framdriftsrapporter til Europaparlamentet og Rådet om gjennomføringen av det sjette rammeprogram. Det er også hensiktsmessig at Kommisjonen i

⁵ Resolusjon av 18. mai 2000 (EFT C 59 av 23.2.2001, s. 250).

⁶ Resolusjon av 15. februar 2001 (ennå ikke kunngjort i EFT).

⁷ Resolusjon av 15. juni 2000 (EFT C 205 av 19.7.2000, s. 1).

⁸ Resolusjon av 16. november 2000 (EFT C 374 av 28.12.2000, s. 1).

⁹ Uttalelse av 24. mai 2000 (EFT C 204 av 18.07.2000, s. 70).

¹⁰ Uttalelse av 12. april 2000 (EFT C 226 av 8.8.2000, s. 18).

¹¹ EFT C 201 av 16.7.1999, s. 1.

¹² EFT C 199 av 14.7.2001, s. 1.

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

god tid og før den framlegger forslag til et sjuende rammeprogram, og med åpenhet i forhold til alle relevante deltakere, får utført en uavhengig evaluering av gjennomføringen av de iverksatte tiltak med hensyn til det sjette rammeprogramms bidrag til opprettelsen av Det europeiske forskningsområde.

21. I forbindelse med gjennomføringen av det sjette rammeprogram kan Fellesskapet delta i programmer som iverksettes av flere medlemsstater eller kan det opprettes felles foretak eller andre strukturer i samsvar med traktatens artikkel 169 til 171.

22. Komiteen for vitenskapelig og teknisk forskning (CREST) er blitt rådspurt —

TRUFFET DENNE BESLUTNING:

Artikkel 1

1. Det vedtas et flerårig rammeprogram for Fellesskapets forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjon, heretter kalt «det sjette rammeprogram», for tidsrommet 2002–2006.
2. Det sjette rammeprogram skal omfatte alle fellesskapstiltak omhandlet i traktatens artikkel 164.
3. Det sjette rammeprogram skal bidra til opprettelsen av Det europeiske forskningsområde og til nyskaping.
4. De vitenskapelige og teknologiske mål og de tilhørende utvalgte tematiske områder er fastsatt i vedlegg I og indikerer overskriftene for de planlagte tiltak.

Artikkel 2

1. Det samlede maksimumsbeløp for Fellesskapets økonomiske deltaking i hele det sjette rammeprogram skal utgjøre 16 270 millioner euro. Tiltakenes respektive andeler er fastsatt i vedlegg II.
2. De nærmere regler om Fellesskapets økonomiske deltaking skal fastsettes i henhold til finansreglementet som får anvendelse på De europeiske fellesskaps alminnelige budsjett, og som utfylles ved vedlegg III.

Artikkel 3

All forskningsvirksomhet i henhold til det sjette rammeprogram skal utøves etter grunnleggende etiske prinsipper.

Artikkel 4

Innenfor rammen av den årsrapport som Kommisjonen skal framlegge i henhold til traktatens artikkel 173, skal Kommisjonen gi detaljerte opplysninger om framdrift med hensyn til gjennomføring av det sjette rammeprogram, særlig framdrift når det gjelder programmets mål og utvalgte tematiske områder slik de er fastsatt under de enkelte overskrifter i vedlegg I. Rapporten skal også inneholde opplysninger om økonomiske aspekter og bruk av virkemidler.

Artikkel 5

Det sjette rammeprogram skal gjennomføres ved hjelp av særprogrammer. Programmene skal fastsette nøyaktige mål og nærmere regler for gjennomføringen.

Artikkel 6

1. Kommisjonen skal hvert år fortløpende og systematisk, med bistand fra uavhengige, kvalifiserte sakkyndige, vurdere gjennomføringen av det sjette rammeprogram og dets særprogrammer.
2. Før den framlegger forslag til neste rammeprogram, skal Kommisjonen ved hjelp av uavhengige, høyt kvalifiserte sakkyndige få utført en ekstern evaluering av gjennomføringen av fellesskapstiltakene og de oppnådde resultater i de fem år som går forut for evalueringen.

Kommisjonen skal oversende konklusjonene av denne evalueringen, sammen med sine kommentarer, til Europaparlamentet, Rådet, Den økonomiske og sosiale komité og Regionkomiteen.

Utferdiget i Luxembourg, 27. juni 2002.

For Europaparlamentet
P. COX
President

For Rådet
M. ARIAS CAÑETE
Formann

Vedlegg I

Vitenskapelige og teknologiske mål, overskrifter for tiltakene og utvalgte tematiske områder

Innledning og generell oversikt

Det sjette rammeprogram (dette program) iverksettes for å tilstrebe målet fastsatt i traktatens artikkel 163 nr. 1 om «å styrke det vitenskapelige og teknologiske grunnlaget for Fellesskapets indu-

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

stri, oppmuntre det til å forbedre sin internasjonale konkurranseevne og støtte all forskningsvirksomhet som anses for å være nødvendig i henhold til andre kapitler i denne traktaten».

For å oppnå dette på en effektiv måte og for å bidra til opprettelsen av Det europeiske forskningsområde og til nyskaping, er dette programmet utarbeidet rundt følgende tre overskrifter, i henhold til hvilke de fire tiltakene fastsatt i traktatens artikkel 164 vil bli iverksatt:

- vektlegging og integrering av Fellesskapets forskning,
- strukturering av Det europeiske forskningsområde,
- styrking av grunnlaget for Det europeiske forskningsområde.

Tiltakene i forbindelse med disse overskrifter vil fremme integrering av forskningsinnsats og -virksomhet på europeisk plan samt til strukturering av de ulike dimensjoner i Det europeiske forskningsområde. Samordning av tiltak iverksatt i forbindelse med disse overskrifter, skal sikres.

For å fremme utviklingen av små og mellomstore bedrifter (SMB) i kunnskapssamfunnet og bruken av SMB-ers økonomiske potensial i et utvidet og bedre integrert EU vil SMB-er, herunder små og svært små foretak samt håndverksvirksomhet, bli oppfordret til å delta på alle områder og i alle ordninger fastsatt i vedlegg III til det sjette rammeprogram, særlig i lys av tiltak som iverksettes i forbindelse med de utvalgte tematiske områder som ledd i «veien til høy kvalitet». En problemfri overgang fra framgangsmåtene i det femte rammeprogram til de tilsvarende i det sjette rammeprogram skal sikres.

Internasjonal deltaking i disse tiltak vil bli sikret. Alle land som har inngått de nødvendige avtaler med Fellesskapet om dette, kan delta. Andre tredjestater kan delta i dette program via bilaterale samarbeidsavtaler.

Forskere og organisasjoner fra tredjestater kan også delta i prosjekter fra sak til sak. De nærmere vilkår for deltaking i dette program av enheter fra tredjestater og av internasjonale organisasjoner som utøver forskningsvirksomhet, herunder finansierungsordninger, fastsettes i beslutningen som skal vedtas i henhold til traktatens artikkel 167.

Deltaking i tiltakene i dette program vil bli fremmet gjennom offentliggjøring av nødvendige opplysninger om innhold, vilkår og framgangsmåter, som i god til skal være tilgjengelige i detaljert form for mulige deltakere, herunder deltakere fra de assosierte søkerstater og andre assosierte stater.

Ved gjennomføringen av dette program og i

den forskningsvirksomhet som følger herav, skal grunnleggende etiske prinsipper, herunder krav om dyrs velferd, overholdes. Det gjelder blant annet de prinsipper som gjenspeiles i Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter, vern av menneskeverd og menneskeliv, personvern og vern av personopplysninger samt miljøvern i samsvar med Fellesskapets regelverk og, eventuelt, internasjonale konvensjoner, f.eks. Helsingforserklæringen, Europarådets konvensjon om menneskerettigheter og biomedisin, undertegnet i Oviedo 4. april 1997 og tilleggsprotokollen om forbud mot kloning av mennesker, som ble undertegnet i Paris 12. januar 1998, FNs konvensjon om barnets rettigheter, den universelle erklæring om det menneskelige genom og menneskerettigheter, vedtatt av UNESCO, og de relevante resolusjoner fra Verdens helseorganisasjon (WHO), Amsterdam-protokollen om dyrebeskyttelse og dyrs velferd, samt gjeldende lovgivning, forordninger og etiske regler i land der forskningsvirksomheten skal utøves.

1 Vektlegging og integrering av fellesskapets forskning

En stor del av innsatsen i forbindelse med dette programmet vil ligge i tiltakene som iverksettes i forbindelse med denne overskrift, og formålet er å integrere forskningsinnsats og -virksomhet på europeisk plan. Tiltakene skal først og fremst rettes mot sju klart definerte utvalgte tematiske områder, mens ytterligere særtiltak vil bli iverksatt på et bredere område innen vitenskapelig og teknologisk forskning.

Det felles forskningssenter (FFS) vil tilby uavhengig, kundedrøyd støtte til utformingen og gjennomføringen av Fellesskapets politikk, herunder overvåking av gjennomføringen av en slik politikk på de områder som hører inn under senterets særlige kompetanse.

1.1 Utvalgte tematiske områder

Sju tematiske områder er utvalgt:

1. Biovitenskap, genomikk og bioteknologi for helse
2. Informasjonssamfunnets teknologier
3. Nanoteknologi og nanoforskning, kunnskapsbaserte flerfunksjonelle materialer, nye produksjonsprosesser og nytt produksjonsutstyr
4. Luft- og romfart
5. Næringsmiddelkvalitet og -trygghet
6. Bærekraftig utvikling, globale endringer og økosystemer

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

7. Borgere og styringsformer i et kunnskapsbasert samfunn

forbindelse med overskriften «Vektlegging og integrering av Fellesskapets forskning».

1.2 Særtiltak som omfatter et bredere forskningsområde

1.2.1 Støtte til politikk og antatte vitenskapelige og teknologiske behov:

Tiltak som støtter fellesskapspolitikk og forskning som utøves i forbindelse med nye og framtidige vitenskapelige og teknologiske behov.

1.2.2 Gjennomgående forskningsvirksomhet som omfatter SMB-er:

Målet med disse særtiltakene er å hjelpe europeiske SMB-er på tradisjonelle eller nye områder til å fremme sin teknologiske kapasitet og til å delta på europeisk og internasjonalt plan.

1.2.3 Særtiltak som støtter internasjonalt samarbeid:

Til støtte for Fellesskapets politikk for forbindelser med tredjestater og utviklingssamarbeid vil det bli truffet særtiltak med sikte på å fremme internasjonalt forskningssamarbeid. I prinsippet vil dette berøre følgende tre grupper av tredjestater:

- a. utviklingsland,
- b. Middelhavsstater, herunder Vest-Balkan,
- c. Russland og Samveldet av uavhengige stater (SUS).

1.3 Virksomhet unntatt kjernevirksomhet ved Det felles forskningssenter

To særlige forskningsområder er utvalgt for FFSs virksomhet:

- a. næringsmidler, kjemikalier og helse,
- b. miljø og bærekraftig utvikling.

2 Strukturering av det europeiske forskningsområde

Tiltak på dette området vil omfatte følgende:

2.1 Forskning og nyskaping

Tiltak for å stimulere teknologisk nyskaping, utnyttelse av forskningsresultater, overføring av kunnskap og teknologi og etablering av teknologiforetak i Fellesskapet og alle dets regioner vil bli iverksatt under denne overskrift for å utfylle tiltakene i forbindelse med nyskaping, omhandlet i

2.2 Menneskelige ressurser og mobilitet

Tiltak for å støtte utviklingen av menneskelige ressurser i verdensklasse i alle Fellesskapets regioner ved å fremme tverrnasjonal mobilitet til opplæringsformål, utvikling av sakkunnskap eller utveksling av kunnskap mellom ulike sektorer for å støtte utviklingen av høy kvalitet og bidra til å gjøre Europa mer attraktivt for de beste forskerne i tredjestater. Potensialet i alle deler av befolkningen, særlig kvinner, bør utvikles gjennom passende støttetiltak.

2.3 Forskningsinfrastrukturer

Tiltak for å fremme best mulig bruk av, herunder tilgang til, forskningsinfrastrukturer og for å støtte kartlegging, planleggingen og, i særlige tilfeller opprettelsen av forskningsanlegg på høyt nivå av europeisk interesse.

2.4 Vitenskap og samfunn

Tiltak for å fremme harmoniske forbindelser mellom vitenskap og samfunn og samfunnets bevissthet om nyskaping som skyldes nye forbindelser og en kvalifisert dialog mellom forskere, industriledere, politiske beslutningstakere og borgere.

3 Styrking av grunnlaget for det europeiske forskningsområde

Tiltak for å styrke samordningen og støtte en sammenhengende utvikling av forsknings- og utviklingspolitikken i Europa. De skal yte økonomisk støtte til tiltak som f.eks. åpning av nasjonale programmer.

Nedenfor gis det en mer detaljert beskrivelse av tiltak som iverksettes i forbindelse med disse overskrifter.

I. Vektlegging og integrering av fellesskapets forskning

Tiltak som iverksettes i forbindelse med denne overskrift, vil utgjøre hoveddelen av forskningsinnsatsen i forbindelse med dette program og tar sikte på å fremme målet fastsatt i traktatens artikkel 163 nr. 1 om å styrke det vitenskapelige og teknologiske grunnlaget for Fellesskapets næringsliv, oppmuntre det til å bedre sin internasjonale konkurranseevne og støtte all forskningsvirk-

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

somhet som anses nødvendig i henhold til andre kapitler i denne traktaten. Med sikte på å skape europeisk tilleggsverdi ved å samle en kritisk masse av ressurser vil dette program legge vekt på sju klart definerte utvalgte tematiske områder der Fellesskapets forskningsinnsats skal samles under ett ved at innsatsen på ulike områder forenes og gjøres mer sammenhengende på europeisk plan.

Under iverksettingen av tiltakene under denne overskrift, vil det bli rettet oppmerksomhet særlig mot teknologisk nyskaping og mot den tidlige utvikling av svært nyskapende foretak på områder som er av stor betydning for den europeiske konkurranseevne. Undersøkende forskning i takt med ny viten vil bli iverksatt på emner som er nært knyttet til ett eller flere områder innenfor de utvalgte tematiske områder. Målinger og prøvinger vil også bli behørig vektlagt. Når det er relevant for det berørte tiltak, vil det bli tatt behørig hensyn til prinsippet om bærekraftig utvikling, til sosioøkonomiske, etiske og bredere kulturelle aspekter ved de planlagte tiltak, samt til likestilling.

For å utfylle innsatsen innenfor de utvalgte tematiske områder vil særlig gjennomgående forskningsvirksomhet bli rettet mot SMB-er, nyskaping og internasjonalt samarbeid og bli tilpasset målene for Fellesskapets politikk samt framtidige og allerede eksisterende forskningsbehov.

1.1 Utvalgte tematiske områder

1.1.1 Biovitenskap, genomikk og bioteknologi for helse¹³

Mål

Tiltak som iverksettes på dette område, skal hjelpe Europa til gjennom en integrert forskningsinnsats å utnytte de gjennombrudd som er oppnådd i kartleggingen av levende organismers genomer, særlig med tanke på fordeler for folkehelsen og borgere og for å øke konkurranseevnen til europeisk bioteknologiindustri. Når det gjelder anvendelsesområder vil det bli lagt vekt på forskning som har som mål at grunnleggende kunnskap skal få anvendelse («formidlingsmetoden») for å muliggjøre en reell, enhetlig og samordnet framgang på europeisk nivå innen legevitenenskap og forbedre livskvaliteten.

¹³ Grunnleggende kunnskap om genomikk (herunder mennesker/dyr/planter) omfattes av første tema, som også gjelder anvendelser i forbindelse med menneskehelse. Anvendelser i forbindelse med næringsmidler omfattes av femte tema (f.eks. med hensyn til ernæring/bedre næringsmiddelkvalitet). Andre emner innen biovitenskap behandles under sjette tema eller omfattes av, alt ettersom, nr. 1.2.1. («Forskning tilknyttet politikk») samt overskrift III.

Begrunnelse for innsatsen og europeisk tilleggsverdi

«Post-genom»-forskning som bygger på analyse av det menneskelige genom og genomer fra andre organismer, vil kunne anvendes i forskjellige helseilknyttede sektorer, særlig når det gjelder utvikling av nye diagnoseverktøy og nye behandlingsformer som kan bidra til å bekjempe sykdommer som ennå ikke lar seg helbrede, og hvor det er store potensielle markeder. Denne forskningen kan også ha betydning for forskning på områder som miljø og landbruk.

Når det gjelder legevitenenskap er målet å utvikle bedre strategier for pasienter med sikte på forebygging og helbredelse av sykdom og med sikte på god helse tidlig i livet og i alderdommen. I denne sammenheng vil det dessuten bli lagt vekt på barnesykdommer og tilhørende behandlinger når det er relevant. I tillegg er det særlig viktig for Europa på en samordnet måte å mobilisere sin innsats for å bekjempe kreft og de mest utbredte overførbare sykdommene knyttet til fattigdom. Den forskningen vil derfor bli sentrert om formidling av den nye kunnskapen som oppstår, som ikke er begrenset til genomikk og andre områder innen grunnforskning, til anvendelser som kan forbedre klinisk praksis og folkehelse.

For å gjøre det mulig for Den europeiske union å forbedre sin posisjon på dette område og få fullt utbytte av de økonomiske og sosiale gevinstene ved den forventede utvikling, og samtidig bidra til den internasjonale debatten, er det nødvendig både å øke investeringene betydelig og integrere forskningsvirksomheten i Europa til en sammenhengende innsats.

Planlagte tiltak

For dette formål vil det bli iverksatt fellesskapstiltak med henblikk på følgende områder:

A. Avansert genomikk og dens anvendelser på helse

- a. Grunnleggende kunnskap og verktøy for funksjonell genomikk i alle organismer:
 - i. genekspresjon og proteomikk,
 - ii. strukturell genomikk,
 - iii. sammenlignende genomikk og populasjonsgenetikk,
 - iv. bioinformatikk,
 - v. tverrfaglige tilnærmingsmåter innen funksjonell genomikk til grunnleggende biologiske prosesser,

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

- b. Anvendelse av kunnskap og teknologier på området genomikk og bioteknologi for helse:
 - i. teknologiske plattformer for utvikling av nye verktøy for diagnose, forebygging og behandling (herunder farmakogenomiske tilnæringsmåter, stamcelleforskning og alternativer til dyreforsøk).

B. Bekjempelse av utbredte sykdommer

- a. Anvendelsesorientert tilnærming til kunnskap og teknologi innen medisinsk genomikk, herunder eventuell bruk av genomikk for dyr og planter, hovedsakelig på følgende områder¹⁴:
 - i. bekjempelse av sukkersyke, lidelser i nervesystemet (f.eks. Alzheimers sykdom, Parkinsons sykdom og ny variant av Creutzfeldt-Jakobs sykdom og eventuelt psykiske lidelser), hjerte- og karsykdom og sjeldne sykdommer,
 - ii. bekjempelse av resistens mot antibiotika og andre legemidler,
 - iii. forskning på menneskets utvikling, hjernen og aldringsprosessen.
- b. En bredere tilnærming, ikke begrenset til genomikk og andre områder innen grunnforskning, vil bli gjennomført med hensyn til:
 - i. kreft, med fokus på utviklingen av strategier rettet mot pasienter fra forebygging til diagnose og behandling, herunder tre innbyrdes forbundne elementer:
 - utvikling av de nødvendige nettverk og initiativer for å samordne nasjonal forskningsvirksomhet,
 - støtte til klinisk forskning med sikte på godkjenning av nye og bedre tiltak,
 - støtte til forskning rettet mot «formidling»,
 - ii. bekjempelse av tre infeksjonssykdommer knyttet til fattigdom (aids, malaria og tuberkulose), som har høyeste prioritet når det gjelder sykdomsbekjempelse på fellesskapsplan og på internasjonalt plan.

1.1.2 Informasjonssamfunnets teknologi (IST)

Mål

Tiltak som iverksettes på dette område, i henhold til konklusjonene fra Det europeiske råds møte i

Lisboa og målene for *e*-Europa-initiativet, skal stimulere utviklingen i Europa av teknologi og anvendelsesområder for maskinvare og programvare som er en viktig del av oppbyggingen av informasjonssamfunnet, for å styrke konkurranseevnen til europeisk industri og gi europeiske borgere i alle regioner i Den europeiske union mulighet til å få fullt utbytte av utviklingen av det kunnskapsbaserte samfunn. Ved å konsentrere innsatsen om den framtidige IST-generasjonen vil dette bidra til at alle får tilgang til anvendelsesområder og tjenester knyttet til IST, og utviklingen av neste generasjon teknologi kan bli mer brukerorientert.

Begrunnelse for innsatsen og europeisk tilleggsverdi

Ved inngangen til det 21. århundre er informasjons- og kommunikasjonsteknologi i ferd med å revolusjonere både økonomien og samfunnet og det skapes nye måter å produsere, handle og kommunisere på.

Denne sektor er blitt den nest viktigste i Den europeiske unions økonomi med et årlig marked på 2 000 milliarder euro og over to millioner ansatte i Europa, et tall som stiger jevnt.

Europa har et utmerket utgangspunkt for å lede og forme den framtidige utvikling, ikke bare av teknologi, men også dennes teknologiens innvirkning på dagligliv og arbeid. Hele den europeiske industris framtidige konkurranseevne og de europeiske borgeres levestandard avhenger i stor grad av framtidig innsats innen IST-forskning for å forberede den framtidige generasjon av produkter, prosesser og tjenester.

Europa har oppnådd industriell og kommersiell suksess innen mobilkommunikasjon ved hjelp av GSM-standarden (Global System for Mobile Communication), men en slik suksess vil ikke gjenta seg med mindre det gjøres en samordnet innsats på dette området for å investere en kritisk masse av forskningsressurser gjennom integrering av offentlig og privat innsats på europeisk plan.

For å få størst mulig innvirkning i økonomisk og samfunnsmessig forstand bør innsatsen rettes mot den framtidige generasjon av de teknologier hvor datamaskiner, grensesnitt og nettverk vil bli mer integrert i dagliglivet og gi tilgang til en rekke tjenester og anvendelsesområder gjennom enkle og «naturlige» vekselvirkninger. I denne visjonen om «intelligente omgivelser» (intelligent miljø i samspill) settes brukeren, mennesket, i sentrum for den framtidige utvikling av det kunnskapsbaserte samfunn.

¹⁴ Se også nr. 1.2.1. «Støtte til politikk og foregripelse av vitenskapelige og teknologiske behov» og overskrift III (Styrking av grunnlaget for Det europeiske forskningsområde) for andre emner tilknyttet helse.

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

Fellesskapstiltak vil vektlegge de teknologiske prioriteringer som gjør det mulig å realisere denne visjonen. De vil ta sikte på å mobilisere forskerfellesskapet rundt målrettede initiativer, f.eks. utviklingen av neste generasjons mobilkommunikasjonssystemer, for å nå mål på mellomlang og lang sikt og samtidig være i stand til å svare på nye behov og krav fra markeder samt fra offentlig sektor og borgere.

Planlagte tiltak

Tiltakene vil derfor bli iverksatt med henblikk på følgende teknologiske prioriteringer:

Samordning av forskning på utvalgte teknologiske områder av interesse for borgere og foretak

Som et tillegg til og i forlengelsen av forventet framdrift i forbindelse med utviklingen av grunnleggende teknologier, har forskningen som mål å finne løsninger på store samfunnsmessige og økonomiske utfordringer som et kunnskapsbasert samfunn under utvikling står overfor, herunder konsekvensene for arbeid og arbeidsmiljø, og derfor rettes tiltakene mot:

- a. forskning på teknologier som behandler de viktigste sikkerhetsutfordringer i forbindelse med den «heldigitaliserte» verden og behovet for å sikre borgernes rettigheter og personvern,
- b. systemer med «intelligente omgivelser» som gir alle tilgang til informasjonssamfunnet, uavhengig av alder og livssituasjon (f.eks. funksjonshemning eller andre individuelle omstendigheter), i tillegg til interaktive og intelligente systemer for helse, mobilitet, sikkerhet, fritid, turisme, tilgang til og vern av kulturarven og miljøet,
- c. elektronisk og mobil handel, samt teknologi for sikre overføringer og infrastrukturer, nye arbeidsverktøy og -metoder, læringsteknologi (f.eks. e-læring) og systemer for kunnskapsforvaltning i foretaket, for integrert foretaksledelse og for digital forvaltning som tar hensyn til brukernes behov,
- d. desentraliserte systemer og plattformer i stor målestokk, herunder GRID-baserte systemer (Global Resource Information Database) som kan levere effektive løsninger på sammensatte problemer på områder som miljø, energi, helse, transport og industridesign.

Infrastrukturer for kommunikasjon og databehandling

Infrastrukturer for mobil, trådløs og optisk kommunikasjon, bredbåndskommunikasjon samt databehandlings- og programvareteknologi som er stabile, har brede anvendelsesområder og kan tilpasses for å oppfylle strengere krav til anvendelsesområder og tjenester. Arbeidet vil bli sentrert om:

- a. de nye generasjoner av trådløse og mobile kommunikasjonssystemer og -nettverk; satellittkommunikasjonssystemer; heloptiske teknologier; integrering og forvaltning av kommunikasjonsnettverk, herunder løsninger for samvirkende nettverk; kapasitetsfremmende teknologi som er nødvendig for utviklingen av systemer, infrastrukturer og tjenester, særlig på audiovisuelle anvendelsesområder. Arbeidet vil også føre til utvikling av neste Internett-generasjon,
- b. teknologi for programvarearkitektur, desentraliserte og innebygde systemer som støtter utviklingen av flerfunksjonelle og sammensatte tjenester med flere berørte deltakere, teknikk til og styring av sammensatte systemer i stor målestokk for å sikre stabilitet og driftssikkerhet.

Komponenter og mikrosystemer

Komponenter i miniatyr og til lav pris basert på nye materialer som integrerer utvidet funksjonalitet, der innsatsen vil være sentrert om:

- a. utforming og produksjon av nano-, mikro- og opto-elektroniske komponenter samt fotonkomponenter, herunder komponenter til informasjonslagring, som presser grensene for miniatyrisering og reduserer kostnadene og energiforbruket til mikroelektroniske komponenter og mikrosystemkomponenter til et minimum, og tar hensyn til IST-systemenes miljøvirkninger,
- b. nanoelektronikk, mikroteknologier, skjermer og mikrosystemer samt tverrfaglig forskning på nye materialer og kvanteheter; nye modeller og begreper for databehandling.

Informasjonsbehandling og grensesnitt

Forskning på verktøy og grensesnitt for informasjonsbehandling for å forenkle interaktiv bruk av kunnskapsbaserte tjenester og anvendelsesområder uansett tid og sted, særlig med hensyn til:

- a. gjengivelse av kunnskap og forvaltningssystemer basert på kontekst og semantikk, herun-

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

der kognitive systemer samt verktøy for å skape, organisere, navigere i, gjenfinne, dele, bevare og formidle digitalt innhold,

- b. flersensoriske grensesnitt som kan oppfatte og fortolke menneskers naturlige uttrykk gjennom ord, gester og andre sanseuttrykk, virtuelle miljøer samt flerspråklige og flerkulturelle systemer som er uunnværlige i oppbyggingen av det kunnskapsbaserte samfunn på europeisk plan.

1.1.3. Nanoteknologi og nanoforskning, kunnskapsbaserte flerfunksjonelle materialer og nye produksjonsprosesser og nytt produksjonsutstyr

Mål

Tiltak som iverksettes på dette område, skal hjelpe Europa til å oppnå den kritiske masse av ressurser som kreves, særlig med sikte på større miljøeffektivitet og reduserte utslipp av farlige stoffer i miljøet, for å kunne utvikle og utnytte de mest avanserte teknologier for kunnskapsbaserte produkter, tjenester og produksjonsprosesser i årene som kommer.

Begrunnelse for innsatsen og europeisk tilleggsverdi

I dag produserer produksjonsindustrien i Europa varer og tjenester til en verdi av rundt 4 000 milliarder euro i året. I et verdensmarked med stadig hardere konkurranse må den opprettholde og styrke sin konkurranseevne og samtidig overholde kravene om bærekraftig utvikling. Det forutsetter at det gjøres en stor innsats når det gjelder utforming, utvikling og spredning av avanserte teknologier: nanoteknologi, kunnskapsbaserte flerfunksjonelle materialer og nye produksjonsprosesser.

På grensen mellom kvanteteknologi, materialteknologi og molekylærbiologi ligger en av de antatt viktigste nøklene til den neste industrielle revolusjon, nanoteknologi, som krever store investeringer.

Europa, som har stor sakkunnskap innen visse berørte sektorer, f.eks. nanoproduksjon og nanokjemi, bør styrke og samordne innsatsen på dette området.

Når det gjelder materialer er målet å utvikle intelligente materialer som man forventer vil gi en betydelig tilleggsverdi ved anvendelse i sektorer som transport, energi, elektronikk og biomedisin, som har et potensielt marked på flere milliarder euro.

Utviklingen av fleksible, integrerte og rene pro-

duksjonssystemer vil også kreve stor forskningsinnsats i forbindelse med anvendelsen av nye teknologier i produksjon og forvaltning.

Planlagte tiltak Nanoteknologi og nanoforskning:

- a. langsiktig tverrfaglig forskning for å forstå fenomenene, beherske prosessene og utvikle forskningsverktøy,
- b. supramolekylære arkitekturer og makromolekyler,
- c. nanobioteknologier,
- d. ingeniørteknikk på nanometerskala til framstilling av materialer og komponenter,
- e. utvikling av utstyr og instrumenter til håndtering og kontroll,
- f. anvendelser på områder som helse, kjemi, energi og miljø.

Kunnskapsbaserte flerfunksjonelle materialer:

- a. utvikling av grunnleggende kunnskap,
- b. teknologier i forbindelse med produksjon og omdanning, herunder bearbeiding, av kunnskapsbaserte flerfunksjonelle materialer og biomaterialer,
- c. støtteteknikk.

Nye produksjonsprosesser og nytt produksjonsutstyr:

- a. utvikling av nye prosesser og fleksible og intelligente produksjonssystemer som integrerer framskritt innen teknologier for virtuell produksjon, herunder simuleringer, interaktive systemer for beslutningsstøtte, høypresisjonsteknologi og nyskapende robotteknikk,
- b. systemforskning som er nødvendig for bærekraftig avfalls- og risikohåndtering ved produksjon, herunder biologiske prosesser, som fører til redusert forbruk av primære ressurser og mindre forurensning,
- c. utvikling av nye prinsipper som gir best mulig levesyklus for industrisystemer, -produkter og tjenester.

1.1.4. Luft- og romfart

Mål

Tiltak som iverksettes på dette område, har to formål: å styrke det vitenskapelige og teknologiske grunnlaget for europeisk luft- og romfartsindustri ved å integrere forskningsinnsatsen og oppmuntre industrien til å forbedre sin internasjonale konkurranseevne, og å bidra til å utnytte mulighetene i

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

europaisk forskning i denne sektor med sikte på bedre sikkerhet og miljøvern.

Begrunnelse for innsatsen og europeisk tilleggsverdi

Luft- og romfartsindustrien består av to teknologisk og økonomisk atskilte sektorer, men de er nært knyttet til hverandre med hensyn til industriell og politisk betydning og berørte deltakere, og de er eksempler på områder der Europa har tradisjon for suksess og et økonomisk og kommersielt potensial.

USA investerer imidlertid tre til seks ganger mer i luft- og romfart, avhengig av sektor.

I en verden som preges av stadig tøffere konkurranse, er det ventet at behovet for lufttransport på verdensbasis i de kommende 15 år vil gi en etterspørsel etter omkring 14 000 nye fly, det vil si et marked verdt 1 000 milliarder euro. Innsatsen for å integrere industriell kapasitet og utviklingsvirksomhet som hittil har sikret europeisk suksess på dette området, må nå utfylles av en tilsvarende innsats for å integrere forskningen rundt de utvalgte tematiske områder og emner.

Med dette mål for øyet bør forskningsinnsatsen i europeisk, nasjonal og privat sektor samles på best mulig måte rundt en felles visjon og en strategisk forskningsdagsorden. Når det gjelder romfart vil Fellesskapet, i forlengelsen av Kommisjonsmeldingen «Europa og rommet: et nytt kapittel», støtte forskning som tar sikte på å bruke verdensrommet til beste for markeder og samfunn.

Planlagte tiltak

Luftfart

Fellesskapets forskning på luftfart, herunder lufttransportsystemer, vil bli rettet mot forsknings- og teknologiutviklende virksomhet for å:

- styrke konkurranseevnen til europeisk industri med hensyn til sivile luftfartøyer, motorer og utstyr,
- redusere luftfartens miljøvirkninger ved å begrense drivstofforbruk, CO₂, NO_x og andre kjemisk forurensende stoffer samt støyplager,
- øke flysikkerheten i lys av den kraftige økningen i lufttrafikk,
- øke lufttransportsystemets kapasitet og sikkerhet med henblikk på opprettelsen av et felles europeisk luftrom (kontroll- og styringssystemer for lufttrafikk).

Romfart

Fellesskapets tiltak innen romfart iverksettes i nært samarbeid med Den europeiske romorganisasjon (ESA), de andre romfartsorganisasjonene, forskningssentre og industrien for å styrke sammenhengen i de svært store investeringer som er nødvendige, og de vil være sentrert om:

- forskning på satellittbaserte informasjonssystemer og -tjenester som er relevante for satellittnavigasjonsprosjektet Galileo,
- forskning på satellittbaserte systemer som er relevante for plattformen for global overvåking av miljø og sikkerhet (GMES), idet det tas hensyn til brukernes behov,
- avansert forskning som er nødvendig med tanke på integrering av rom- og jordsegmentet på kommunikasjonsområdet.

1.1.5 Næringsmiddelkvalitet og -trygghet

Mål

Tiltak som iverksettes på dette område, skal etablere det integrerte vitenskapelige og teknologiske grunnlaget som er nødvendig for å utvikle en miljøvennlig produksjons- og distribusjonsskjede med tryggere, sunnere og mer varierte næringsmidler, herunder fisk og skalldyr, og å kontrollere næringsmiddelrelaterte risikoer, særlig med utgangspunkt i verktøy fra bioteknologien, idet det tas hensyn til resultatene av post-genomisk forskning, samt å kontrollere de helserisikoer som er forbundet med miljøendringer.

Begrunnelse for innsatsen og europeisk tilleggsverdi

Den senere tids kriser knyttet til næringsmidler, særlig bovin spongiform encefalopati (BSE), har vist at spørsmålene om næringsmiddeltrygghet er svært sammensatte og at de ofte får konsekvenser på internasjonalt plan og på tvers av grenser.

Integreringen av det europeiske indre marked med hensyn til landbruk og næringsmidler gjør det nødvendig å behandle de problemer som oppstår på dette område, og dermed utøve relevant forskning, på europeisk plan. Det er på bakgrunn av dette at Det europeiske organ for næringsmiddeltrygghet er opprettet¹⁵.

Borgere og forbrukere forventer at forskning skal bidra til å sikre at næringsmidler og produkter som markedsføres, er av høy kvalitet, er sunne og trygt kan konsumeres. Det bør derfor legges vekt på hele produksjonslinjen for næringsmidler, «fra jord til bord», herunder eventuell anvendelse av

¹⁵ EFT L 31 av 1.2.2002, s. 1.

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

plantevitenskap, dyreforskning og bioteknologi på dette område. Det bør tas hensyn til kravene om dyrs velferd og dyrehelse.

Dette forutsetter at den mest omfattende, nøyaktige og ajourførte vitenskapelige viten er tilgjengelig. I tillegg til folkehelsen står også suksessen til en sektor som representerer rundt 600 milliarder euro i årlig omsetning og 2,6 millioner arbeidsplasser, på spill.

I og med at små foretak er en viktig del av næringsmiddelsektoren, vil suksessen til tiltakene som gjennomføres være avhengig av at kunnskap og prosesser tilpasses disse foretakenes særlige kjennetegn.

For Europa er det også viktig å kunne gi et betydelig bidrag til forskningsinnsatsen i forbindelse med disse spørsmål, som i dag gjør seg gjeldende på verdensbasis, og et sammenhengende bidrag til den internasjonale debatt om emnet på grunnlag av mest mulig nøyaktig og omfattende kunnskap.

Dette gjelder også en rekke problemer som knytter seg til helsemessige virkninger av miljøfaktorer (f.eks. hormonhemmere og kreftframkallende stoffer), som er en kilde til økt bekymring for europeiske borgere og ofte opptrer på internasjonalt plan. Av alle disse grunner, men også for å få utbytte av kombinasjonen av de beste tilgjengelige kilder til sakkunnskap på disse sammensatte områder, bør forskningen utøves på europeisk plan og på en slik måte at det er mulig å sikre en reell samordning av nasjonale tiltak.

Planlagte tiltak

Fellesskapstiltak vil omfatte forskning, herunder eventuell post-genomisk forskning, knyttet til forskjellige sider ved kontroll av helserisikoer og til sammenhenger mellom helse og næringsmidler:

- tryggere og mer miljøvennlig produksjon og produksjonsmetoder, og sunnere, mer næringsrike, funksjonelle og varierte næringsmidler og fôrvarer, basert på systemer som integrert produksjon, landbruk med lavere produksjonsfaktor, herunder organisk landbruk, og bruk av botanikk og zoologi og bioteknologi,
- epidemiologi for sykdommer og allergier forbundet med næringsmidler, herunder kostholdets virkning på barns helse og metoder til analyse av allergier som skyldes næringsmidler,
- virkning på helsen av næringsmidler, f.eks. nye produkter, produkter fra organisk landbruk, funksjonelle næringsmidler, produkter som inneholder genmodifiserte organismer, og pro-

dukter som er et resultat av den senere tids bioteknologiske utvikling,

- «tilbakesporingsprosesser» i hele produksjonslinjen, f.eks. med hensyn til genmodifiserte organismer, herunder organismer som er et resultat av den senere tids bioteknologiske utvikling,
- metoder til analyse, påvisning og kontroll av kjemiske forurensende stoffer og eksisterende eller nye sykdomsframkallende mikroorganismer (f.eks. virus, bakterier, gjær, sopp, parasitter og nye prionagenser, herunder utvikling av diagnoseprøver utført ante-mortem for BSE og scrapie),
- virkning på menneskers helse av fôrvarer, herunder produkter som inneholder genmodifiserte organismer og bruken av underprodukter av ulik opprinnelse til slikt fôr,
- miljøbetingede helserisikoer knyttet til næringskjeden (kjemiske, biologiske og fysiske), og sammenlagte virkninger av tillatte stoffer, herunder virkningene av lokale miljøkatastrofer og forurensning på næringsmidlenes trygghet, hvor hovedvekten legges på kumulativ risiko, overføring til mennesker, langtidsvirkninger og eksponering for små doser og virkningene på svært sårbare grupper, særlig barn.

1.1.6 Bærekraftig utvikling, globale endringer og økosystemer

Mål

Tiltak som iverksettes på dette område, skal styrke den vitenskapelige og teknologiske kapasitet som er nødvendig for at Europa skal kunne gjennomføre bærekraftig utvikling, understreket av Det europeiske råds møte i Göteborg, og integrere miljømessige, økonomiske og sosiale mål, særlig med hensyn til fornybar energi, transport og bærekraftig forvaltning av Europas ressurser på land og i havet. Disse tiltak bør sette medlemsstatene, de assosierte søkerstater og andre assosierte stater i stand til å gi et betydelig bidrag til den internasjonale innsats for å forstå og kontrollere globale endringer og opprettholde balansen i økosystemer.

Begrunnelse for innsatsen og europeisk tilleggsverdi

Gjennomføring av bærekraftig utvikling på globalt plan forutsetter særlig:

- utforming, utvikling og spredning av teknologier og løsninger, f.eks. ved å fremme holdningsendringer knyttet til energiforbruk (som skal føre til et Europa med «intelligent energi»)

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

- og nye tilnærmingsmåter til mobilitet for på den måten å sikre bevaring og en mer rasjonell, effektiv og bærekraftig bruk av naturressurser, med mindre avfall og lavere utslipp og reduserte miljøvirkninger av økonomisk aktivitet. Sektorer av strategisk betydning i den forbindelse er blant annet energi og transport, særlig de aspekter som angår by- og regionalutvikling,
- b. en bedre forståelse av økosystemer og av mekanismer og virkninger i forbindelse med globale endringer (f.eks. klimaendringer), herunder virkningen av disse mekanismer på ressurser på land og i havet, samt utviklingen av prognosekapasitet på dette området.

Når det gjelder teknologi, som belyst i Kommisjonens grønnbok «Mot en europeisk strategi for sikker energiforsyning» og i Kommisjonens hvitbok «Europeisk transportpolitikk fram mot 2010 – valgets time», prioriteres i første rekke de to områdene energi og transport, som står for over 80 % av de samlede utslipp av klimagasser og over 90 % av CO₂-utslipp.

I henhold til Kyoto-protokollen fra 1997 til De forente nasjoners rammekonvensjon fra 1992 om klimaendring, er Den europeiske union i perioden 2008–2012 forpliktet til å redusere sine utslipp av drivhusgasser med 8 % i forhold til 1990-nivået. Dette forutsetter at det utvikles nyskapende og bærekraftige løsninger på områdene energi og transport. Andre viktige forpliktelser omfattes av internasjonale dokumenter som De forente nasjoners konvensjon fra 1992 om biologisk mangfold, De forente nasjoners konvensjon fra 1994 om bekjempelse av forørking i land som er rammet av alvorlig tørke og/eller forørking, særlig i Afrika, og Montreal-protokollen fra 1997 om stoffer som bryter ned ozonlaget samt Den europeiske unions strategi for bærekraftig utvikling, herunder sjette handlingsprogram for miljø.

Dersom ovennevnte mål skal kunne nås på kort sikt, må det gjøres en kraftig innsats for å utnytte teknologier som på nåværende tidspunkt er under utvikling. Fellesskapstiltak er viktige for å sikre at Europas bidrag samordnes med innsatsen på verdensplan.

Utover dette mål forutsetter den langsiktige gjennomføringen av bærekraftig utvikling i de

kommende tiår at de mest hensiktsmessige energikilder og energibærere gjøres tilgjengelige på økonomisk gunstige vilkår. Dette vil kreve en vedvarende forskningsinnsats på lang sikt.

Forskningsinnsats på mellomlang og lang sikt er også nødvendig for å utvikle bærekraftige europeiske transportsystemer og for framskritt med hensyn til globale endringer og vern av biologisk mangfold og økosystemer, som også vil kunne bidra til bærekraftig bruk av ressurser på land og i havet. Med hensyn til globale endringer er strategier for en integrert og bærekraftig utnyttning av landbrukets og skogens økosystemer særlig viktige for vernet av disse økosystemer, og vil i betydelig grad bidra til en bærekraftig utvikling i Europa.

Planlagte tiltak

Fellesskapets FOU-innsats vil fokusere på tiltak på følgende områder:

I. Bærekraftige energisystemer¹⁶

- a. på kort og mellomlang sikt, særlig i bymiljøet:
- i. ren energi, særlig fornybare energikilder og integreringen av disse i energisystemet, herunder lagring, distribusjon og bruk,
 - ii. energiøkonomisering og energieffektivitet, herunder gjennom bruk av fornybare råmaterialer,
 - iii. alternative drivstoffer,
- b. på mellomlang og lang sikt:
- i. brenselceller og deres anvendelsesområder,
 - ii. nye teknologier for energibærere, -transport og -lagring på europeisk plan, særlig hydrogenteknologi,
 - iii. nye og avanserte prinsipper innen teknologi for fornybar energi, som har et betydelig framtidig energipotensial og krever langsiktig forskningsinnsats,
 - iv. disponering av CO₂ forbundet med renere anlegg for fossilt brensel.

II. Bærekraftig overflatetransport¹⁷

- a. Utvikling av miljøvennlige, sikre og konkurransedyktige transportsystemer og transportmidler for passasjerer og gods, og ren bytransport med rasjonell bruk av bilen i byen:
- i. nye teknologier og prinsipper for overflatetransport, herunder nyskapende framdriftssystemer og bruk av brenselceller til transportformål,
 - ii. avanserte utformings- og produksjonsteknikker som vil føre til bedre kvalitet, sikker-

¹⁶ Andre emner om energi omfattes av nr. 1.2.1. («Støtte til politikk og foregripelse av vitenskapelige og teknologiske behov») og overskrift III.

¹⁷ Andre emner om transport (f.eks. transportsikkerhet, verktøy og indikatorer for transportsystemers ytelse og prognoser) omhandles i nr. 1.2.1. («Støtte til politikk og foregripelse av vitenskapelige og teknologiske behov»).

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

het, resirkulerbarhet, trivsel og kostnadseffektivitet.

- b. Mer effektiv og konkurransedyktig jernbane- og sjøtransport idet det tas hensyn til samtrafikkvevnen til ulike transportmetoder og sikring av intelligent og sikker transport av passasjerer og gods:
 - i. ved at det særlig i by- og regionsammenheng skapes en bedre balanse mellom og integrerer ulike transportmetoder, herunder nye systemer for mobilitetsforvaltning og transportlogistikk som styrker effektiviteten i jernbane- og sjøtransport (f.eks. ved å fremme intermodalitet og samtrafikkvevne),
 - ii. ved at sikkerheten økes og trafikkoppheping (særlig i byområder) unngås gjennom integrering av nyskapende elektronikk og programvareløsninger og gjennom bruk av avanserte satellittnavigasjonssystemer og telematikk-løsninger.

III. Globale endringer og økosystemer

Fellesskapstiltak vil fokusere på følgende prioriterte områder:

- a. klimavirkninger og -mekanismer knyttet til utslipp av klimagasser og luftforurensende stoffer fra alle kilder, herunder fra energiforsyning, transport og landbruk, nedbryting av ozonlaget og «karbonhull» (hav, skoger og jord) særlig for å forbedre forhånds-beregninger og vurdere løsninger som kan redusere slike virkninger,
- b. vannets kretsløp, herunder aspekter knyttet til jordbunnen,
- c. forståelse av det biologiske mangfold i havet og på land, funksjoner i det marine økosystem, vern av genetiske ressurser, bærekraftig forvaltning av marine økosystemer og økosystemer på land, og samspillet mellom sistnevnte og virksomhet utøvet av mennesker,
- d. mekanismer i forbindelse med ørkenspredning og naturkatastrofer,
- e. strategier for bærekraftig forvaltning av land, herunder integrert forvaltning av kystsoner (ICZM), integrerte prinsipper for flerbruk av landbruks- og skogressurser og den integrerte kjeden skogbruk/tre,
- f. praktisk forhånds- og modellberegning, herunder systemer for overvåking av globale klimændringer.

Forskning som utøves på disse felt, vil bli utfylt av utviklingen av avanserte metoder for risikovurdering og metoder for vurdering av miljøkvalitet, her-

under hensiktsmessig prenormativ forskning på målinger og prøvinger til disse formål.

1.1.7. Borgere og styringsformer i et kunnskapsbasert samfunn

Mål

Tiltak som iverksettes på dette område skal, ved hjelp av en sammenhengende innsats som omfatter alle ressurser og alt mangfold, mobilisere europeiske forskningskapasiteter på det økonomiske, politiske, sosiale og humanistiske område, som er nødvendig for å opparbeide en forståelse av og behandle spørsmål i forbindelse med framkomsten av det kunnskapsbaserte samfunn og nye former for relasjoner mellom dets borgere, på den ene siden, og på den andre mellom borgerne og institusjoner.

Begrunnelse for innsatsen og europeisk tilleggsverdi

På Det europeiske råds møte i Lisboa i mars 2000 satte Den europeiske union seg et ambisiøst mål om «å bli den mest konkurransedyktige og dynamiske kunnskapsbaserte økonomi i verden med evne til å skape en bærekraftig økonomisk utvikling med flere og bedre arbeidsplasser og større sosial utjevning».

I lys av dette understreket Det europeiske råd i Lisboa at «menneskelige ressurser er Europas største styrke», og at Europas systemer for utdanning og opplæring må «tilpasses både til behovene i det kunnskapsbaserte samfunn og til kravet om økt sysselsetting og bedre kvalitet».

Europas overgang til kunnskapsbasert økonomi og samfunn og en bærekraftig utvikling til beste for alle borgernes livskvalitet, vil gå mye lettere dersom man forstår og behersker utviklingen på en god måte. Dette krever en betydelig forskningsinnsats rundt spørsmålene om integrert og bærekraftig økonomisk og sosial framgang basert på de grunnleggende verdiene rettferdighet og solidaritet og kulturelt mangfold, som kjennetegner den europeiske samfunnsmodell, samt forskning på spørsmål som angår entreprenørskap og opprettelse av små foretak samt disses vekst og utvikling.

I denne sammenheng bør økonomisk, politisk, sosial og humanistisk forskning særlig bidra til å sikre at vi behersker og utnytter en informasjons- og kunnskapsmengde som øker eksponentielt, og at vi forstår hvilke prosesser som rører seg på dette område.

I Europa oppstår dette spørsmål særlig i forbindelse med den framtidige utvidelsen, demokratiets

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

virkemåte og nye regjeringsformer, og i den generelle rammen av dette. På spill står forholdet mellom borgere og institusjoner i et miljø der politikk og beslutningstaking inngår i et kompleks samspill som kjennetegnes av sameksistensen av nasjonale, regionale og europeiske beslutningsnivåer og av den økende rolle sivilsamfunnet og dets representanter spiller i den politiske debatt.

Slike spørsmål har en åpenbar, for ikke å si iboende europeisk dimensjon, og det er mye å hente ved å vurdere dem i et globalt perspektiv idet det tas hensyn til den historiske dimensjon så vel som til kulturarven.

I forskning på nasjonalt plan har man så vidt begynt å ta hensyn til den europeiske dimensjon, men den får ennå ikke all nødvendig oppmerksomhet.

Det virker svært hensiktsmessig å ta opp disse forhold på europeisk plan. I tillegg vil tiltak gjennomført på fellesskapsplan gjøre det mulig å sikre det nødvendige nivået av metodisk sammenheng og at den store variasjonen i tilnæringsmåter i Europa og mangfoldet i Europa blir utnyttet fullt ut.

Planlagte tiltak

Fellesskapstiltak vil fokusere på følgende temaer:

- Kunnskapsbasert samfunn og sosial utjevning:
- a. forskning i forbindelse med målene fastsatt på Det europeiske råds møte i Lisboa og de etterfølgende rådsmøter, særlig systematisk analyse av de beste metodene for å forbedre produksjon, formidling og utnyttelse av kunnskap i Europa,
- b. muligheter og valg i forbindelse med utviklingen av et kunnskapsbasert samfunn som tjener de fellesskapsmål som ble understreket på Det europeiske råds møter i Lisboa, Nice og Stockholm, særlig med hensyn til bedre livskvalitet, sosialpolitikk, sysselsettingspolitikk og arbeidsmarkedspolitikk, livslang læring samt styrking av sosial utjevning og bærekraftig utvikling med behørig hensyn til de ulike sosiale modellene i Europa og til aspekter forbundet med andelen eldre i befolkningen,
- c. forskjeller i overgangsprosesser og veier mot det kunnskapsbaserte samfunn på lokalt, nasjonalt og regionalt plan.

Statsborgerskap, demokrati og nye regjeringsformer, særlig i forbindelse med økt integrering og globalisering, og i lys av historien og kulturarven:

- konsekvenser for demokratiet av europeisk integrasjon og utvidelsen av Den europeiske

union, rettmessighetsbegrepet og institusjonenes virkemåte gjennom en bedre forståelse av de politiske og sosiale institusjoner i Europa og deres historiske utvikling,

- forskning på omdefineringen av og forholdet mellom kompetanse- og ansvarsområder, og nye regjeringsformer,
- spørsmål i forbindelse med konfliktløsning og gjenoppretting av fred og rettferdighet, herunder vern av grunnleggende rettigheter,
- framvekst av nye former for statsborgerskap og kulturelle identiteter, former for og virkninger av integrering og kulturelt mangfold i Europa og sosial og kulturell dialog som omfatter Europa så vel som resten av verden.

I praksis vil fellesskapstiltak bli sentrert om støtte til:

- a. tverrnasjonal forskning og sammenlignende undersøkelser og samordnet utarbeiding av statistikk og kvalitative og kvantitative indikatorer,
- b. tverrfaglig forskning til støtte for politikk som gjennomføres i medlemsstatene,
- c. opprettelse og bruk av forskningsinfrastrukturer og data- og kunnskapsbaser på europeisk plan.

1.2 Særtiltak som omfatter et bredere forskningsområde

1.2.1 Støtte til politikk og antatte vitenskapelige og teknologiske behov

Disse tiltak vil sikre at forskning utøves på en effektiv og fleksibel måte, noe som er av avgjørende betydning for å nå de viktigste fellesskapsmål, ved å understøtte utformingen og gjennomføringen av fellesskapspolitikk og ved å utforske nye og kommende vitenskapelige problemer og muligheter, når slike krav ikke kan tilfredsstilles innenfor rammen av de utvalgte tematiske områder.

Et fellestrekk ved disse tiltak er at de vil bli gjennomført i et flerårig perspektiv som tar direkte hensyn til de viktigste berørte deltakeres behov og synspunkter (det være seg politiske beslutningstakere, brukergrupper i næringslivet, ledende forskningsmiljøer osv.). De vil i prinsippet bli gjennomført som ledd i en årlig planlegging for å fastsette særlige prioriterte områder, tilsvarende konstaterte behov innenfor de ovenfor nevnte mål.

A. Policy-orientert forskning

Formålet med forskningsvirksomhet i forbindelse med denne overskrift er å tilfredsstille fellesskaps-

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

politikkens vitenskapelige og teknologiske behov, å understøtte utformingen og gjennomføringen av fellesskapspolitikk idet det tas hensyn til de interesser som kommende medlemmer av Fellesskapet og assosierte stater har. Slike tiltak kan omfatte prenormativ forskning, målinger og undersøkelser som kreves i henhold til fellesskapspolitikken.

For disse tiltak er det hensiktsmessig med fleksible, politisk orienterte definisjoner og særtiltak og intervensjonsmetoder som utfyller de utvalgte tematiske områder og som samordnes innenfor rammen av dette programmet.

De vil derfor kunne omfatte temaer knyttet til de utvalgte tematiske områder, men bare der en rent vitenskapelig tilnærmingssmåte ikke gjør det mulig å fastsette de relevante emner. En hensiktsmessig oppgavefordeling og synergi skal også sikres mellom disse tiltak og Det felles forsknings-senters direkte tiltak hvis formål er å dekke fellesskapspolitikkenes behov. Følgende berørte områder skal støttes:

- a. den felles landbrukspolitik og den felles fiskeripolitikk,
- b. bærekraftig utvikling, særlig fellesskapspolitikkenes mål med hensyn til miljø (herunder mål fastsatt i det sjette handlingsprogram for miljø), transport og energi,
- c. annen fellesskapspolitikk, det vil si helse (særlig folkehelse), regionalutvikling, handel, utviklingshjelp, det indre marked og konkurransevne, sosialpolitikk og sysselsetting, utdanning og opplæring, kultur, likestilling, forbrukervern, opprettelsen av et område med frihet, sikkerhet og rettferdighet, og forbindelser med tredjestater, herunder politikk til støtte for utvidelse samt de nødvendige statistiske metoder og verktøy,
- d. fellesskapspolitiske mål som bygger på retningslinjer fastsatt av Det europeiske råd med hensyn til f.eks. økonomisk politikk, informasjonssamfunnet samt e-Europa og foretaksvirksomhet.

På disse områder er forskningstemaene, som er utvalgt på bakgrunn av forhåndsidentifiserte behov, og som skal utfylles i løpet av gjennomføringen av dette program, følgende:

1. Bærekraftig utvikling av Europas naturressurser

Forskning i forbindelse med denne overskrift vil særlig fokusere på:

- a. modernisering og bærekraftig utvikling av land- og skogbruk, herunder deres flerfunksjonelle rolle når det gjelder å sikre bærekraftig utvikling og fremme landdistrikter,

- b. verktøy og vurderingsmetoder for bærekraftig forvaltning av land- og skogbruk,
- c. modernisering og bærekraftig utvikling av fiskeri, herunder akvakulturbaserte produksjonssystemer,
- d. nye og mer miljøvennlige produksjonsmetoder for å forbedre dyrehelse og dyrs velferd,
- e. miljøvurdering (jord, vann, luft, støy, herunder virkninger av kjemiske stoffer),
- f. vurdering av miljøvennlige teknologier til støtte for politiske beslutninger, særlig når det gjelder effektiv, men rimelig teknologi for å overholde miljølovgivningen.

2. Å sørge for helse, sikkerhet og muligheter for Europas befolkning

Forskning i forbindelse med denne overskrift vil særlig fokusere på:

- a. viktige helsefaktorer og framskaffelse av bærekraftige helsetjenester og pensjonssystemer av høy kvalitet (særlig i lys av alderdomsspørsmålet og befolkningsendringer),
- b. folkehelse spørsmål, herunder sykdomsforebyggende epidemiologi og tiltak mot nye og sjeldne overførbare sykdommer, allergier, framgangsmåter for sikker blodgivning og organonasjon, forsøksmetoder uten bruk av dyr,
- c. virkningen av miljøspørsmål på helsen (herunder metoder for risikovurdering og begrensnig av risikoen for naturkatastrofer for befolkningen),
- d. spørsmål i forbindelse med livskvalitet for funksjonshemmede (herunder lik tilgang til offentlige anlegg),
- e. forståelse av migrasjons- og flyktningestrømmer,
- f. forståelse av tendenser med hensyn til kriminalitet sett i sammenheng med offentlig sikkerhet,
- g. saker knyttet til sivilt beredskap (herunder biosikkerhet og vern mot risiko i forbindelse med terrorangrep) og krisehåndtering.

3. Understøtting av økonomisk potensial og økonomisk utjevning i et større og mer integrert EU

Forskning i forbindelse med denne overskrift vil særlig fokusere på:

- a. understøtting av europeisk integrasjon, bærekraftig utvikling, konkurransevne og handelspolitikk (herunder bedre metoder for vurdering av økonomisk utvikling og utjevning),
- b. utvikling av verktøy, indikatorer og driftsparametrer til vurdering av ytelsen (økonomisk,

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

- miljømessig og samfunnsmessig) til bærekraftige transport- og energisystemer,
- c. analyser av global sikkerhet og godkjenningssystemer for transport og forskning i forbindelse med ulykkesrisiko og sikkerhet i mobilitetssystemer,
- d. fremtidsrettet planlegging med hensyn til teknologiutfordringer og utvikling av nyskapende politikk for bærekraftig utvikling på mellomlang og lang sikt,
- e. spørsmål i forbindelse med informasjonssamfunnet (f.eks. forvaltning og vern av digitale aktiva, herunder tilgang til informasjonssamfunnet),
- f. vern av kulturarven og strategier for bevaring av den,
- g. forbedret kvalitet på, tilgang til og spredning av europeiske statistikker.

B. Forskning på nye og kommende vitenskapelige og teknologiske problemer og muligheter

Formålet med forskning i forbindelse med denne overskrift er å kunne reagere fleksibelt og raskt på store og uforutsette endringer, kommende vitenskapelige og teknologiske problemer og muligheter, så vel som på behov som oppstår i yttergrensene for vår viten, særlig når det gjelder flertematiske og tverrfaglige områder. I lys av dette vil følgende tiltak bli iverksatt:

- a. forskning på nye kunnskapsområder og på framtidsteknologier som ligger utenfor eller går på tvers av de tematiske områdene, særlig på områder som går på tvers av fag, som er svært nyskapende og forbundet med tilsvarende høy (teknisk) risiko. Den skal være åpen for nye vitenskapelige satsninger i grenseområdene for eksisterende kunnskap og teknologisk fagkunnskap som kan virke betydelig inn både industrielt og/eller sosialt eller for utviklingen av Europas forskningskapasitet på lang sikt,
- b. forskning for raskt å kunne vurdere nye oppdagelser eller nylig observerte fenomener som kan være et varsel om risiki eller problemer av stor betydning for det europeiske samfunn, og for å finne hensiktsmessige løsninger.

Ved fastsettelsen av mulige forskningsområder tilknyttet denne overskrift, vil det bli rettet oppmerksomhet særlig mot forskersamfunnets synspunkter og mot områder hvor en europeisk innsats er hensiktsmessig i lys av muligheten for å utvikle strategiske posisjoner i kunnskapsfronten og i nye markeder, eller for å forutsi utfordringer som det europeiske samfunn står overfor.

1.2.2 Gjennomgående forskningsvirksomhet som omfatter SMB-er

Disse særtiltak iverksettes til støtte for europeisk konkurranseevne og nærings- og nyskapingspolitik og har som mål å hjelpe europeiske SMB-er på tradisjonelle eller nye områder til å fremme sine teknologiske kapasiteter og til å drive på europeisk og internasjonalt plan.

Informasjon og råd om små og mellomstore bedrifters muligheter til deltakelse skal sikres gjennom kontaktpunkter etablert av Kommisjonen og gjennom bruk av ordningen med nasjonale kontaktpunkter.

I tillegg til denne særlige forskningsaktiviteten for små og mellomstore bedrifter, vil SMB-er bli oppfordret til å delta på alle programmets områder, særlig i forbindelse med virksomhet som utøves på de tematiske områdene.

Tiltak som kan iverksettes innenfor hele det vitenskapelige og teknologiske område som omfattes av Fellesskapets forskningspolitikk, vil være følgende:

a. Samarbeidsprosjekter

Forskningsaktivitet som utøves av FOU-aktører for flere SMB-er på områder av felles interesse. Denne aktiviteten kan også utøves av nyskapende SMB-er i samarbeid med forskningscentre og universiteter,

b. Kollektiv forskning

Forskningsaktivitet som utøves av FOU-aktører for industrisammenslutninger eller industrigrupper i hele sektorer der SMB-er spiller en framtrædende rolle på europeisk plan, herunder spredning av resultater.

1.2.3 Særtiltak som støtter internasjonalt samarbeid

Til støtte for Fellesskapets politikk for forbindelser med tredjestater, herunder utviklingssamarbeid, vil det bli truffet særtiltak med sikte på å fremme internasjonalt forskningssamarbeid. I tillegg til disse særtiltakene vil tredjestaters deltakelse være mulig innenfor de utvalgte tematiske områder. Dette berører følgende grupper av tredjestater:

- a. utviklingsland,
- b. Middelhavsstater, herunder Vest-Balkan,
- c. Russland og Samveldet av uavhengige stater (SUS), herunder særlig tiltak iverksatt av Det internasjonale forbund til fremme for samarbeid med forskere fra SUS (INTAS).

De utvalgte forskningsområder i denne tiltakskategori defineres i henhold til interesser og mål i

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes delttagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

forbindelse med partnerskapet mellom Fellesskapet og de berørte grupper av stater samt deres økonomiske og sosiale behov.

For å lette disse statenes deltakelse vil det i Fellesskapet bli opprettet ett enkelt kontaktpunkt som skal formidle informasjon om tiltak iverksatt på områdene for internasjonalt samarbeid.

Disse tiltak skal utfylle internasjonalt forskningssamarbeid iverksatt innenfor de utvalgte områder.

1.3 Virksomhet unntatt kjernevirksomhet ved det felles forskningscenter (FFS)

I samsvar med senterets mål om å yte vitenskapelig og teknisk støtte til fellesskapspolitikk, vil senteret yte uavhengig, kundestyrte støtte til utformingen og gjennomføringen av fellesskapspolitikk, herunder overvåking av gjennomføringen av en slik politikk på områder som hører inn under senterets særlige kompetanse.

FFS vil utøve sin virksomhet i nært samarbeid og ved å danne nettverk med forskningsmiljøer, nasjonale forskningsinstitusjoner, universiteter og foretak i Europa. Det har rett til å delta i all forskningsvirksomhet i dette program på lik linje med enheter etablert i medlemsstatene. Det vil bli rettet særlig oppmerksomhet mot samarbeid med søkerstater.

En vesentlig fellesnevner for FFS sine aktiviteter er de ulike aspekter ved borgernes sikkerhet, f.eks. helse, miljø og bedrageribekjempelse.

I forbindelse med denne overskrift vil FFS iverksette følgende tiltak:

1. Tiltak som skal iverksettes i samsvar med FFSs mål. Disse tiltak vil særlig bli rettet mot kundebehov. I den sammenheng vil det være en viss grad av fleksibilitet med hensyn til uventede forskningsbehov:
Forskning vil bli rettet mot to kjerneområder i tilknytning til to av de utvalgte områdene:
 - a. Næringsmidler, kjemiske produkter og helse, idet det legges særlig vekt på:
 - næringsmiddeltrygghet og -kvalitet, særlig for å bekjempe BSE; genmodifiserte organismer; kjemiske produkter, herunder validering av alternative forsøksmetoder uten bruk av dyr; biomedisinske anvendelser (særlig opprettelsen av referanser på dette område),
 - b. Miljø og bærekraftig utvikling, idet det legges særlig vekt på:
 - klimaendringer (karbonkretsløpet, modellering, virkninger) og teknologier for bærekraftig utvikling (fornybare energi-

ressurser, verktøy til integrering av politikk); forbedring av luftkvalitet, vern av det europeiske miljø; utvikling av referansemålinger og -nettverk; teknisk støtte til GMES-målene.

2. Gjennomgående tiltak på områder der FFS har særlig kompetanse:
 - a. Teknologisk framsyn: framtidsrettet teknologisk og økonomisk arbeid basert på virksomheten i europeiske nettverk,
 - b. Referansemateriale og -målinger: Fellesskapets referansebyrå (BCR) og godkjent referansemateriale; validering og kvalifisering av kjemiske og fysiske målemetoder,
 - c. Borgernes sikkerhet og bedrageribekjempelse: påvisning av personellminer; forebygging av naturlige og teknologibetingede risikoer; nettverk til støtte for sikkerhet i informasjonssystemer og nettverk; teknologi til bedrageribekjempelse.

II Strukturering av det europeiske forskningsområde

2.1 Forskning og nyskaping

Mål

Målet med disse tiltak er å stimulere teknologisk nyskaping, bruk av forskningsresultater, formidling av kunnskap og teknologi samt opprettelse av teknologiforetak i Fellesskapet og alle dets regioner, ikke minst i de minst utviklede områder. Nyskaping er også et av de viktigste elementene i hele dette rammeprogram.

Begrunnelse for innsatsen og europeisk tilleggsverdi

Europas relativt dårlige evne til å omsette forskningsresultater og vitenskapelige og teknologiske gjennombrudd til industrielle, økonomiske og forretningsmessige resultater er et av kontinentets største svakheter. Tiltak for å stimulere foretakene til nyskaping på europeisk plan kan bidra til å heve Europas prestasjoner som helhet og øke den europeiske yteevnen på dette område ved at man hjelper foretak og nyskapere i deres innsats for å drive på europeisk plan og i internasjonale markeder, og ved at deltakere i alle regioner i Den europeiske union får ta del i den erfaring og kunnskap som oppnås i andre regioner gjennom initiativer tatt på dette plan.

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

Planlagte tiltak

Tiltak i forbindelse med disse overskrifter skal utfylle tiltakene i forbindelse med nyskaping, herunder tiltakene under overskrift I.

Disse tiltak skal yte generell støtte til nyskaping og utfylle nasjonale og regionale tiltak for å øke sammenhengen mellom krafttakene på dette område. Det skal ytes støtte til:

- opprettelse av nett mellom deltakere og brukere i det europeiske nyskapingssystemet og gjennomføring av analyser og undersøkelser for å fremme utveksling av erfaringer og god praksis og for å involvere brukerne bedre i nyskappingsprosessen,
- tiltak for å oppmuntre til tverrregionalt samarbeid om nyskaping og støtte til opprettelse av teknologiforetak, samt til utarbeiding av regionale og tverrregionale strategier på området, herunder søkerstater,
- tiltak for å eksperimentere med nye verktøy og nye tilnærmingsmåter til teknologisk nyskaping, særlig med hensyn til kritiske punkter i nyskappingsprosessen,
- opprettelse eller konsolidering av informasjonstjenester, særlig elektroniske tjenester, f.eks. Cordis, og støttetjenester i forbindelse med nyskaping (teknologioverføring, vern av intellektuell eiendom, tilgang til risikokapital), herunder virksomheten til nyskapingssentre,
- virksomhet i forbindelse med økonomisk og teknologisk kunnskap (analyser av teknologisk utvikling, anvendelser og markeder samt bearbeiding og spredning av opplysninger som kan være til hjelp for forskere, foretaksledere, særlig SMB-er, og investorer, når de skal treffe beslutninger,
- analyse og evaluering av nyskapende virksomhet utøvet innenfor rammen av Fellesskapets forskningsprosjekter og utnytting av den lærdom som kan dras fra nyskappingspolitikk.

Noen tiltak vil bli iverksatt parallelt med tilsvarende tiltak iverksatt av Den europeiske investeringsbank (EIB) (særlig ved hjelp av Det europeiske investeringsfond (EIF)) som ledd i bankens «Innovation 2000»-initiativ samt i samordning med tiltak iverksatt gjennom strukturfondene.

2.2 Menneskelige ressurser og mobilitet

Mål

Tiltak som iverksettes i forbindelse med denne overskrift, skal støtte utviklingen av en overflod av menneskelige ressurser i verdensklasse i alle Fel-

lesskapets regioner ved å fremme tverrnasjonal mobilitet til opplæringsformål, utvikling av sakkunnskap eller utveksling av kunnskap, særlig mellom ulike sektorer, for å støtte utviklingen av høy kvalitet og bidra til å gjøre Europa mer attraktivt for forskere i tredjestater. Dette bør gjøres med sikte på å få mest mulig ut av det potensial som finnes i alle deler av befolkningen, særlig blant kvinner og yngre forskere, og gjennom egnede tiltak som er gjort for dette formål, herunder tiltak gjort med sikte på å skape synergier på området for høyere utdanning i Europa.

Begrunnelse for innsatsen og europeisk tilleggsverdi

Å fremme tverrnasjonal mobilitet er en enkel og særlig effektiv og virkningsfull metode for å styrke europeisk kvalitet som helhet og fordele den bedre i Den europeiske unions regioner. Mobilitet gjør det mulig å forbedre kvaliteten på forskeropplæringen betraktelig, fremmer utbredelsen og utnyttningen av kunnskap, og bidrar til å opprette kvalitetssentre i verdensklasse som er attraktive i hele Europa. Tiltak på fellesskapsplan på dette område, i likhet med tiltak vedrørende menneskelige ressurser generelt, med kritisk masse som resultat, vil nødvendigvis få betydelige konsekvenser.

Det vil bli lagt vekt på kvinners deltaking i alle tiltak og på egnede tiltak for å fremme en mer rettferdig balanse mellom menn og kvinner innen forskning, på de personlige forhold med hensyn til mobilitet, særlig når det gjelder familie, karriereutvikling og språk, samt på utvikling av forskningsvirksomhet i vanskeligstilte områder i Den europeiske union og søkerstatene, og på behovet for et større og mer effektivt samarbeid mellom forskningsdisipliner og mellom den akademiske verden og industrien, herunder SMB-er.

I samarbeid med de mest egnede nasjonale tiltak og fellesskapstiltak vil det bli lagt vekt på praktisk bistand til utenlandske forskere på områder (juridiske, administrative, familiemessige eller kulturelle) som angår deres mobilitet.

Planlagte tiltak

Disse tiltak, som vil bli iverksatt på alle vitenskapelige og teknologiske områder, vil særlig ta følgende former:

- støttetiltak for universiteter, forskningssentre og foretak, herunder særlig SMB-er, samt nettverk, for å motta forskere fra Europa og tredjestater, herunder opplæring av forskere som er i ferd med å ta sin doktorgrad. Tiltakene kan

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

omfatte opprettelse av langsiktige opplæringsnettverk og det å fremme mobilitet mellom ulike sektorer,

- b. individuelle støttetiltak for europeiske forskere med henblikk på opphold i et annet europeisk land eller i en tredjestat, og for fremragende forskere fra tredjestater som ønsker å komme til Europa. En slik form for støtte vil sørge for en tilstrekkelig lang opplæringsperiode og fokusere på forskere med minst fire års forskningserfaring, samtidig som det tas hensyn til behovet for opplæring i forskningsadministrasjon,
- c. økonomisk tilskudd til nasjonale eller regionale programmer til støtte for forskermobilitet åpne for forskere fra andre europeiske land,
- d. støtte til opprettelse og utvikling av europeiske forskergrupper som anses å ha et potensial for å nå et høyt kvalitetsnivå, særlig når de arbeider med ny eller tverrfaglig forskningsvirksomhet der slik støtte kan tilføre nasjonale tiltak en ytterligere merverdi,
- e. vitenskapelige priser for særlig fremragende forskning utført av en forsker som har mottatt økonomisk støtte til mobilitet fra Den europeiske union.

Det vil bli opprettet ordninger som vil gjøre det lettere for forskere å vende tilbake til hjemlandet eller hjemregionen og bli integrert på ny i fagmiljøet.

Det vil bli gjort en innsats for å oppnå lik kjønnsfordeling i de planlagte tiltak.

2.3 Forskningsinfrastrukturer

Mål

Tiltak som iverksettes i forbindelse med denne overskrift, skal bidra til opprettelsen av et nettverk av forskningsinfrastrukturer av høyeste kvalitet i Europa og fremme best mulig utnyttelse av dette på europeisk plan.

Begrunnelse for innsatsen og europeisk tilleggsverdi

Utvikling av en europeisk tilnærmingstype med hensyn til forskningsinfrastrukturer og iverksetting av tiltak på dette område på europeisk plan, kan bidra vesentlig til å fremme det europeiske forskningspotensial og utnyttningen av dette: ved å forbedre tilgangen til eksisterende infrastrukturer i ulike medlemsstater, ved å øke komplementariteten mellom forskningsutstyret som foreligger og ved å fremme utbyggingen eller etableringen av

infrastrukturer som sikrer en tjeneste på europeisk plan, samt at det i forbindelse med utbyggingen tas beslutninger som er optimale ut fra ønskene om en europeisk dimensjon og om regional og tverregional teknologiutvikling.

Disse tiltak vil bli iverksatt på alle vitenskapelige og teknologiske områder, herunder de utvalgte tematiske områder.

Planlagte tiltak:

- a. tverrnasjonal tilgang til forskningsinfrastrukturer,
- b. gjennomføring av integrerte tiltak ved hjelp av infrastrukturer på europeisk plan eller samarbeid om infrastrukturer, slik at det blir mulig å sikre tjenester på europeisk plan og som ut over dette også kan omfatte etablering og drift av samarbeidsnettverk og gjennomføring av felles forskningsprosjekter med henblikk på å heve ytelsen til de berørte infrastrukturer,
- c. en europeisk høykapasitets- og høyhastighetsinfrastruktur for kommunikasjon (eventuelt basert på arkitekturer av GRID-typen), som bygger på resultatene av Géant-prosjektet samt elektroniske publiseringstjenester,
- d. iverksetting av forundersøkelser og forberedende arbeid knyttet til opprettelsen av nye infrastrukturer på europeisk plan som tar hensyn til alle de potensielle brukernes behov og systematisk utforsker mulighetene for tilskudd fra f.eks. EIB eller strukturfondene til finansiering av disse infrastrukturer,
- e. optimering av europeiske infrastrukturer ved å sørge for begrenset støtte til utviklingen av et begrenset antall prosjekter for nye infrastrukturer i behørig begrunnede tilfeller når en slik støtte kan få en avgjørende katalysatoreffekt hva angår europeisk tilleggsverdi. Denne støtten, som tar behørig hensyn til medlemsstatenes synspunkter, kan supplere finansieringstilskuddene som EIB eller strukturfondene gir til disse infrastrukturer.

2.4 Vitenskap og samfunn

Mål

Tiltak som iverksettes i forbindelse med denne overskrift, skal fremme utvikling av harmoniske forbindelser mellom vitenskap og samfunn i Europa og Europas åpenhet overfor nyskaping samt bidra til forskernes kritiske tenkemåte og lydhørhet overfor samfunnsproblemer, som et resultat av nye forbindelser og en kvalifisert dialog mellom forskere, industriedere, politiske beslutningstake-

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

re og borgere. Tiltak i forbindelse med denne overskrift er vitenskaps- og samfunnsinitiativer tilknyttet politikk, mens forskningsvirksomhet i forbindelse med de utvalgte tematiske områdene, særlig tema nr. 7, i bredere forstand omfatter forskning tilknyttet borgere og regjeringsformer.

Begrunnelse for innsatsen og europeisk tilleggsverdi

Det er et stort behov for å ta spørsmålene om forholdet mellom vitenskap og samfunn opp på europeisk plan, ettersom de har en utpreget europeisk dimensjon. Dette henger sammen med at disse spørsmål ofte oppstår på europeisk plan (som eksemplet med næringsmiddeltryggheten viser), at det er viktig å kunne dra nytte av andre staters ofte komplementære erfaring og kunnskap, og at det må tas hensyn til de svært ulike synspunkter på spørsmålene, som avspeiler Europas kulturelle mangfold.

Planlagte tiltak

Tiltak som iverksettes på dette område, som omfatter alle vitenskapelige og teknologiske felter, vil særlig berøre følgende temaer:

- et tettere forhold mellom forskning og samfunn: vitenskap og regjeringsformer; vitenskapelig rådgivning; samfunnets deltakelse i forskningen; framsyn,
- ansvarlig anvendelse av vitenskapelige og teknologiske framskritt i samsvar med grunnleggende etiske verdier: vurdering, håndtering og videreformidling av usikkerhet og risiko; sak-kunnskap; analyse og støtte til god praksis ved anvendelsen av føre-var-prinsippet innenfor forskjellige områder av politikkkutforming; europeisk referansesystem; forskning på etikk i forhold til vitenskap, teknologisk utvikling og anvendelsen av denne,
- styrket dialog mellom vitenskap og samfunn: nye former for dialog der relevante deltakere deltar; borgernes kunnskap om vitenskapelige spørsmål; ansporing til et høyere bevissthetsnivå; fremme av unges interesse for en vitenskapelig karriere; initiativer til fremme for kvinners rolle og plass i vitenskap og forskning på alle nivåer.

Tiltakene vil ta form av støtte til:

- nettverkssamarbeid og opprettelse av strukturelle forbindelser mellom de berørte institusjoner og tiltak på nasjonalt, regionalt og europe-

isk nivå, særlig ved bruk av informasjonssamfunnets teknologier,

- utveksling av erfaringer og god praksis,
- utøving av særlig forskningsvirksomhet,
- bevissthetsskapende initiativer med høy synlighet, f.eks. prisutdelinger og konkurranser,
- opprettelse av data- og informasjonsbaser og gjennomføring av undersøkelser av de forskjellige temaer, særlig statistiske og metodiske undersøkelser.

III. Styrking av grunnlaget for det europeiske forskningsområde

Mål

Tiltak som iverksettes i forbindelse med denne overskrift, skal styrke samordningen og støtte en sammenhengende utvikling av politikker og tiltak til fremme for forskning og nyskaping i Europa.

Begrunnelse for innsatsen og europeisk tilleggsverdi

Realiseringen av Det europeiske forskningsområde forutsetter først og fremst en bedre sammenheng og samordning mellom tiltak og politikk for forskning og nyskaping gjennomført på nasjonalt, regionalt og europeisk plan. Fellesskapstiltak kan bidra til å styrke innsatsen for dette formål samt til å skape et grunnlag i form av opplysninger, kunnskap og analyser som er av avgjørende betydning for at prosjektet skal bli vellykket.

Planlagte tiltak

A. Samordningstiltak etter planleggingsmetoden vil bli iverksatt på alle vitenskapelige og teknologiske felt, f.eks.:

- helse: helse i viktige befolkningsgrupper; alvorlige sykdommer og lidelser (f.eks. kreft, sukkersyke og sykdommer knyttet til sistnevnte, degenererende sykdommer i nervesystemet, psykiatriske lidelser, hjerte- og karsykdommer, hepatitt, allergier, synshemming), sjeldne sykdommer, alternativ eller utradisjonell medisinsk behandling og alvorlige sykdommer knyttet til fattigdom i utviklingsland; aktuelle tiltak vil f.eks. bli iverksatt ved å samordne forskning og sammenlignende undersøkelser, utvikle europeiske databaser og tverrfaglige nettverk, utveksle klinisk praksis og ved å samordne kliniske prøvinger,
- bioteknologi: anvendelser på andre områder enn helse og næringsmidler,

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

- c. miljø: bymiljø (herunder bærekraftig byutvikling og kulturarv); marint miljø og forvaltning av jord; jordskjelvrisiko,
- d. energi: en ny generasjon kraftverk (svært lave utslipp), lagring, transport og distribusjon av energi.

Disse tiltak vil bli iverksatt i form av en styrking av samordningen mellom forskningsvirksomhet utøvet i Europa, både på nasjonalt og europeisk plan med økonomisk støtte til:

- a. gjensidig iverksetting av nasjonale og regionale programmer,
- b. nettverksbygging mellom forskningsvirksomhet utøvet på nasjonalt og regionalt plan,
- c. administrasjons- og samordningstiltak i forbindelse med Det europeiske samarbeid på området vitenskapelig og teknisk forskning (COST),
- d. vitenskapelig og teknologisk samordning av tiltak iverksatt i andre europeiske samarbeidsfora, særlig i Den europeiske vitenskapsstiftelse (ESF),
- e. samarbeid og felles initiativer mellom spesialiserte europeiske vitenskapelige samarbeidsorganer, f.eks. CERN, EMBL, ESO, ENO og ESA¹⁸.

Disse tiltak vil bli iverksatt i store trekk i lys av innsatsen for at europeisk vitenskapelig og teknologisk samarbeid sett under ett skal bli best mulig og for å sikre at de ulike deltakerne, som COST og Eureka, utfyller hverandre.

B. Til støtte for en sammenhengende utvikling av forsknings- og nyskapingspolitikken i Europa:

- a. gjennomføring av analyser og undersøkelser, arbeider som angår vitenskapelig og teknologisk framsyn, statistikk og indikatorer,
- b. innføring av og støtte til drift av spesialiserte arbeidsgrupper og fora for samråd og politisk debatt,
- c. støtte til arbeid med referansemålinger av forsknings- og nyskapingsspolitikk på nasjonalt, regionalt og europeisk plan,
- d. støtte til gjennomføring av kartlegging av vitenskapelig og teknologisk kvalitet i Europa,
- e. støtte til gjennomføring av arbeid som er nødvendig for å bedre de rettslige og administrative rammer for forskning og nyskaping i Europa.

¹⁸ CERN: Den europeiske organisasjon for kjerneforskning; EMBL: Det europeiske laboratorium for molekylærbiologi; ESO: Det europeiske observatorium for astronomisk forskning på den sørlige halvkule; ENO: Det europeiske observatorium for astronomisk forskning på den nordlige halvkule; ESA: Den europeiske romorganisasjon.

Vedlegg II

Samlet maksimumsbeløp, respektive andeler og veiledende fordeling

Det samlede maksimumsbeløp og de respektive andeler for hvert av de planlagte tiltak som omhandles i traktatens artikkel 164, er følgende:

Tabell 2.1

	Millioner euro
Første aktivitet: ¹	13 800
Andre aktivitet: ²	600
Tredje aktivitet: ³	290
Fjerde aktivitet: ⁴	1 580
Samlet maksimumsbeløp:	16 270

¹ Omfatter tiltak iverksatt i forbindelse med overskriften «Vektlegging og integrering av Fellesskapets forskning», unntatt internasjonale samarbeidstiltak; tiltak som gjelder forskningsinfrastrukturer og temaet «Vitenskap og samfunn», iverksatt i forbindelse med overskriften «Strukturering av Det europeiske forskningsområde» og tiltak iverksatt i forbindelse med overskriften «Styrking av grunnlaget for Det europeiske forskningsområde».

² Omfatter internasjonale samarbeidstiltak iverksatt i forbindelse med overskriften «Vektlegging og integrering av Fellesskapets forskning» innenfor de utvalgte temaer og i forbindelse med overskriften «Særtiltak som omfatter et bredere forskningsområde».

³ Omfatter særtiltak under temaet «Forskning og nyskaping» iverksatt i forbindelse med overskriften «Strukturering av det europeiske forskningsområde» i tillegg til nyskapingstiltak iverksatt i forbindelse med overskriften «Vektlegging og integrering av Fellesskapets forskning».

⁴ Omfatter tiltak som gjelder menneskelige ressurser og støtte til mobilitet iverksatt i forbindelse med overskriften «Strukturering av det europeiske forskningsområde».

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

Tabell 2.2 Tiltakene vil bli iverksatt i forbindelse med følgende overskrifter (veiledende fordeling av midler):

	Millioner euro
1. Vektlegging og integrering av Fellesskapets forskning	13 345
Utvalgte tematiske områder ¹	11 285
– Biovitenskap, genomikk og bioteknologi for helse ²	2 255
= Avansert genomikk og dens anvendelser på helsen	1 100
= Bekjempelse av utbredte sykdommer	1 155
Informasjonssamfunnets teknologier ³	3 625
Nanoteknologi og nanoforskning, kunnskapsbaserte flerfunksjonelle materialer og nye produksjonsprosesser og nytt produksjonsutstyr	1 300
Luft- og romfart	1 075
Næringsmiddelkvalitet og -trygghet	685
Bærekraftig utvikling, globale endringer og økosystemer	2 120
= Bærekraftige energisystemer	810
= Bærekraftig overflatetransport	610
= Globale endringer og økosystemer	700
Borgere og regjeringsformer i et kunnskapsbasert samfunn	225
Særtiltak som omfatter et bredere forskningsområde	1 300
Støtte til politikk og foregripelse av vitenskapelige og teknologiske behov	555
Gjennomgående forskningsvirksomhet som omfatter SMB-er	430
Særtiltak som støtter internasjonalt samarbeid ⁴	315
Virksomhet unntatt kjernevirksomhet ved Det felles forskningssenter	760
2. Strukturering av Det europeiske forskningsområde	2 605
Forskning og nyskaping	290
Menneskelige ressurser	1 580
Forskningsinfrastrukturer ⁵	655
Vitenskap og samfunn	80
3. Styrking av grunnlaget for Det europeiske forskningsområde	320
Støtte til samordning av tiltak	270
Støtte til sammenhengende utvikling av politikk	50
I alt	16 270

¹ Hvorav minst 15 % til SMB-er.

² Herunder opptil 400 millioner euro til kreftforskning.

³ Herunder opptil 100 millioner euro til videreutvikling av Géant og GRID.

⁴ Beløpet på 315 millioner euro skal brukes til finansiering av særtiltak til støtte for internasjonalt samarbeid som omfatter utviklingsland, Middelhavsstater, herunder Vest-Balkan samt Russland og Samveldet av uavhengige stater (SUS). Ytterligere 285 millioner euro er øremerket for finansiering av tredjestaters deltagelse i organisasjoner omhandlet under de «Utvalgte temaer» og «Særtiltak som omfatter et bredere forskningsområde», slik at det samlede beløp avsatt til internasjonalt samarbeid kommer på 600 millioner euro. Ytterligere midler gjøres tilgjengelige under punkt 2.2. «Menneskelige ressurser og mobilitet» for å finansiere opplæring av forskere fra tredjestater i Europa.

⁵ Herunder opptil 200 millioner euro til videreutvikling av Géant GRID.

Vedlegg III

Virkemidler og regler for fellesskapets økonomiske deltagelse

Under særprogrammene og etter reglene for deltagelse vil Fellesskapet i dette program bidra økonomisk til virksomhet innen forskning og teknologisk utvikling, herunder demonstrasjon.

Fellesskapet vil bidra økonomisk til virksomheten, som vil omfatte tiltak for å fremme nyskaping, og den vil bli iverksatt ved hjelp av en rekke virke-

midler som omhandles nedenfor, heretter kalt «indirekte FOU-tiltak». I tillegg vil Fellesskapet iverksette tiltak som gjennomføres av FFS, heretter kalt «direkte tiltak».

1 Virkemidler

Innledning

Et virkemiddel som gjennomfører et tiltak skal være i samsvar med den berørte forskningsaktivitetens virkeområde og mål, og når det er relevant

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

skal det tas hensyn til forskersamfunnets synspunkter. Omfanget av et tiltak kan derfor variere i forhold til hvilke temaer og emner det omfatter, avhengig av den kritiske masse av sakkunnskap som kreves for å oppnå europeisk tilleggsverdi og forventede resultater. I noen tilfeller kan dette oppnås ved å gruppere tiltak beregnet på forskjellige aspekter ved ett og samme mål.

Alle virkemidler bør eventuelt omfatte universiteter eller institusjoner for høyere utdanning på samme nivå, forskningsinstitusjoner og næringsliv, herunder SMB-er. De kan innebære tiltak i forbindelse med spredning, formidling og utnyttelse av kunnskap samt analyse og vurdering av de berørte teknologiers økonomiske og sosiale konsekvenser og av faktorer som er avgjørende for en vellykket gjennomføring.

Som hovedregel vil valget av aktiviteter bygge på åpne utlysninger og uavhengig fagfellevurdering, unntatt i behørig begrunnede tilfeller. All forskningsvirksomhet vil bli jevnlig vurdert, særlig i form av overvåking av kvalitetsnivået på forskningen. SMB-er og herunder også sammenslutninger av SMB-er samt mindre enheter vil bli oppfordret til å delta.

Når det gjelder forskning på de utvalgte tematiske områdene (i forbindelse med overskrift I som er definert i vedlegg I):

- anerkjennes betydningen av de nye virkemidlene (integrerte prosjekter og nettverk for fremragende forskning) som et overordnet hovedmiddel for å nå målene om kritisk masse, forenklet forvaltning og europeisk tilleggsverdi som Fellesskapets forskning medfører i forhold til det som allerede gjøres på nasjonalt plan, samt betydningen av integrering av forskningskapasitet. Prosjektenes størrelse er imidlertid ikke et kriterium for utelukkelse, og SMB-er og andre mindre enheter er sikret tilgang til nye virkemidler,
- vil de nye virkemidlene bli tatt i bruk fra innføringen av dette program for hvert enkelt tema og eventuelt, som hovedmiddel, mens bruken av særlige målrettede forskningsprosjekter og samordningstiltak opprettholdes,
- vil uavhengige sakkyndige i 2004 vurdere effektiviteten til hvert av de tre virkemidlene i forbindelse med gjennomføringen av dette program.

Forskningsvirksomhet som dekker «særtiltak som omfatter et bredere forskningsområde» (under overskrift I) vil skje i form av særlige målrettede forskningsprosjekter og særlige forskningsprosjekter for SMB-er. Nettverk for fremragende

forskning og integrerte prosjekter kan likevel brukes i behørig begrunnede tilfeller dersom det er lettere å nå de gjeldende mål med disse midler.

Tiltak omhandlet under overskrift II (Strukturering av Det europeiske forskningsområde) og overskrift III (Styrking av grunnlaget for Det europeiske forskningsområde), vil ta form av særlige målrettede forsknings- og nyskappingsprosjekter, integrerte infrastrukturinitiativer og tiltak for å fremme menneskelige ressurser og mobilitet.

I tillegg kan særlige støttetiltak, samordnings tiltak og Fellesskapets deltaking i programmer som iverksettes av flere medlemsstater i henhold til traktatens artikkel 169, brukes innenfor rammen av hele dette program.

1.1. Nettverk for fremragende forskning

Formålet med nettverk for fremragende forskning er å styrke og utvikle vitenskapelig og teknologisk kvalitet i Fellesskapet ved å integrere, på europeisk plan, forskningskapasiteter som enten finnes fra før eller som er i ferd med å komme fram både på nasjonalt og regionalt plan. Hvert nettverk vil dessuten ha som mål å øke kunnskapen på et bestemt område ved å samle en kritisk masse av sakkunnskap. De vil fremme samarbeid mellom høyt kvalifiserte personer ved universiteter, forskningssentre, foretak, herunder SMB-er, og institusjoner knyttet til vitenskap og teknologi. De berørte tiltak vil som regel ha langsiktige, tverrfaglige mål i stedet for forhåndsdefinerte resultater i form av produkter, prosesser eller tjenester.

Et nettverk for fremragende forskning skal gjennomføres ved hjelp av et felles tiltaksprogram som omfatter noen, eller eventuelt alle forskningskapasiteter og forskningstiltak til deltakerne på det berørte område for å oppnå en kritisk masse av sakkunnskap og europeisk tilleggsverdi. Et felles tiltaksprogram kan ta sikte på å skape et selvstendig, virtuelt kvalitetssenter som kan bidra til å utvikle de midler som trengs for å oppnå varig integrering av forskningskapasitetene.

Et felles tiltaksprogram vil nødvendigvis omfatte integreringstiltak, samt tiltak knyttet til spredning av kvalitet og formidling av resultater utenfor selve nettet.

I samsvar med de vilkår som vil bli fastsatt i de bestemte programmer og i reglene for deltaking, vil nettverkene for fremragende forskning i stor grad være selvstyrte, eventuelt med mulighet for å tilpasse nettverkets sammensetning og innholdet i det felles tiltaksprogram.

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

1.2 Integrerte prosjekter

Integrerte prosjekter er utformet for å øke Fellesskapets konkurranseevne eller for å ta opp viktige samfunnsbehov ved mobilisering av en kritisk masse av ressurser og kompetanse innen forskning og teknologisk utvikling. For hvert integrerte prosjekt bør det foreligge klare definisjoner av vitenskapelige og teknologiske mål, og det bør være et mål for prosjektet at det fører til bestemte resultater som kan brukes i forbindelse med f.eks. produkter, prosesser eller tjenester. Disse mål kan omfatte mer langsiktig eller «risikabel» forskning.

Integrerte prosjekter bør omfatte et sammenhengende sett med tiltak, som kan variere i størrelse og oppbygging etter oppgavene som skal gjennomføres, og de bør ta for seg ulike aspekter ved den forskning som er nødvendig for å oppnå felles overordnede mål, og de bør utgjøre en helhet og gjennomføres i nære samarbeidsforhold.

Tiltak som iverksettes i forbindelse med et integrert prosjekt, bør omfatte forskning og eventuelt teknologisk utvikling og/eller demonstrasjon, tiltak for forvaltning og bruk av kunnskap for å fremme nyskaping og alle andre former for tiltak direkte knyttet til det integrerte prosjektets mål.

I samsvar med de vilkår som vil bli fastsatt i de bestemte programmer og i reglene for deltaking, vil de integrerte prosjektene i stor grad være selvstyrte, eventuelt med mulighet for å tilpasse partnerskapet og innholdet i prosjektet. De vil bli gjennomført på grunnlag av overordnede finansieringsplaner som helst omfatter betydelige midler fra offentlig og privat sektor, herunder midler eller samarbeidsordninger som Eureka, EIB og EIF.

1.3 Særlige målrettede forsknings- og nyskappingsprosjekter

Særlige målrettede forskningsprosjekter har som mål å forbedre europeisk konkurranseevne. De bør være strengt målrettede og utformes på en av følgende to måter, eller som en kombinasjon av de to:

- et prosjekt for forskning og teknologisk utvikling hvis mål er å oppnå ny kunnskap, enten for å betydelig forbedre eller utvikle nye produkter, prosesser eller tjenester eller for å oppfylle andre behov knyttet til samfunnet og fellesskapspolitikken,
- et demonstrasjonsprosjekt hvis mål er å påvise levedyktigheten til ny teknologi som kan gi framtidige økonomiske fordeler, men som ikke kan markedsføres direkte.

Særlige målrettede nyskappingsprosjekter har som mål å utprøve, godkjenne og spre nye nyskapende konsepter og metoder på europeisk plan.

1.4 Særlige forskningsprosjekter for smb-er

Særlige forskningsprosjekter for SMB-er kan ta en av følgende former:

- Samarbeidsforskning som utøves til fordel for flere SMB-er på områder av felles interesse.
- Felles forskningsprosjekter som gjennomføres for industrisammenslutninger eller industrigrupper i hele industrisektorer der SMB-er spiller en framtrædende rolle.

1.5 Tiltak for å fremme og utvikle menneskelige ressurser og mobilitet

Tiltak for å fremme og utvikle menneskelige ressurser og mobilitet vil bli rettet mot opplæring, utvikling av sakkunnskap eller kunnskapsformidling. De vil omfatte støtte til tiltak iverksatt av fysiske personer, vertsstrukturer, herunder opplæringsnettverk, samt av europeiske forskningsgrupper.

1.6 Samordningstiltak

Samordningstiltak skal fremme og støtte de samordnede initiativer fra forskjellige deltakere for å forbedre integrasjonen. De vil omfatte tiltak som f.eks. tilrettelegging av konferanser og møter, gjennomføring av undersøkelser, utveksling av personale, utveksling og spredning av god praksis, opprettelse av informasjonssystemer og ekspertgrupper og kan eventuelt omfatte støtte til avgrensing, tilrettelegging og administrasjon av felles initiativer.

1.7 Særlige støttetiltak

Særlige støttetiltak vil utfylle gjennomføringen av dette program og kan være til hjelp i forberedelser til framtidige tiltak i forbindelse med Fellesskapets politikk for forskning og teknologisk utvikling, herunder overvåking og vurdering. Det vil særlig være snakk om konferanser, seminarer, undersøkelser og analyser, vitenskapelige priser og konferanser på høyt nivå, arbeidsgrupper og ekspertgrupper, driftsstøtte og formidlings-, informasjons- og kommunikasjonsvirksomhet, eller en kombinasjon av disse, alt etter hva som er hensiktsmessig. De kan også omfatte tiltak til støtte for forskningsinfrastrukturer i forbindelse med for eksempel tverrnasjonal tilgang eller forberedende teknisk ar-

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

beid (herunder forundersøkelser) og utvikling av ny infrastruktur.

Særlige støttetiltak vil også bli gjennomført for å stimulere, oppmuntre og forenkle deltaking av SMB-er, små forskergrupper, nystartede og fjerntliggende forskningssentre samt de organisasjoner fra søkerstatene som utøver virksomhet i forbindelse med de utvalgte tematiske områder, særlig gjennom nettverk for fremragende forskning og integrerte prosjekter. Gjennomføringen av disse tiltak vil avhenge av særstrukturer for informasjon og støtte, herunder nettverket av nasjonale kontaktpunkter, opprettet av medlemsstatene og søkerstatene på lokalt, regionalt og nasjonalt plan, og formålet vil være å sikre en problemfri overgang fra det femte til det sjette rammeprogram.

1.8 Integrerte infrastrukturinitiativer

Integrerte infrastrukturinitiativer skal i et enkelt tiltak samle en rekke virksomheter som er viktige for å styrke og utvikle forskningsinfrastrukturer med henblikk på å yte tjenester på europeisk plan. For dette formål skal de kombinere nettverksvirksomhet med et støttetiltak (f.eks. knyttet til tverrnasjonal tilgang) eller forskningsvirksomhet som kreves for å forbedre infrastrukturens yteevne, men det utelukker finansiering av investeringer i nye infrastrukturer, som kan finansieres bare som særlige støttetiltak. Initiativene omfatter også et element av kunnskapsformidling til mulige brukere, herunder næringslivet og særlig SMB-er.

1.9 Fellesskapets deltaking i programmer som iverksettes av flere medlemsstater (artikkel 169)

I henhold til traktatens artikkel 169 skal dette virkemiddel omfatte klart avgrensede programmer som iverksettes av regjeringer, nasjonale eller regionale myndigheter eller forskningsinstitusjoner og det kan brukes i forbindelse med alle tiltak i dette program¹⁹. En felles gjennomføring av disse

programmer krever at det foreligger en særlig gjennomføringsstruktur. Dette kan oppnås ved harmoniserte arbeidsprogrammer og felles eller samordnede utlysninger.

2 Nærmere regler for fellesskapets økonomiske deltaking²⁰

Fellesskapet vil gjennomføre finansieringsordningene i samsvar med Fellesskapets ramme for statsstøtte til forskning og utvikling, samt internasjonale regler på dette området, særlig WTO-avtalen om subsidier og utjevningsavgifter. I samsvar med denne internasjonale rammen bør det være mulig å tilpasse rekkevidden av og formen for økonomisk deltaking under dette program fra sak til sak, særlig dersom det foreligger tilskudd fra andre kilder i offentlig sektor, herunder andre finansieringskilder i Fellesskapet, f.eks. EIB og EIF.

Dersom organisasjoner i regioner som ligger etter utviklingsmessig sett, deltar, og prosjektet har fått den høyeste grad av samfinansiering tillatt under dette program eller et samlet tilskudd, kan det tildeles et ytterligere tilskudd fra strukturfondene i samsvar med rådsforordning (EF) nr. 1260/99 av 21. juni 1999 om fastsettelse av alminnelige bestemmelser om strukturfond²¹.

Dersom enheter fra søkerstatene deltar, kan et ekstra tilskudd fra finansieringsordningen for førtiltredelse tildeles på tilsvarende vilkår.

Dersom organisasjoner fra Middelhavslandene eller utviklingsland deltar, kan et tilskudd fra Meda-programmet og fra finansieringsordningene under Fellesskapets utviklingsbistand vurderes.

Fellesskapets økonomiske deltaking skjer i samsvar med prinsippet om samfinansiering, unnatt ved finansiering av undersøkelser, konferanser og offentlige anbud.

Med mindre det foreligger behørig grunner, vil beslutninger om Fellesskapets økonomiske deltaking bli tatt etter åpne utlysninger eller anbud-sinnbydelser. Valget av prosjekter vil bygge på uavhengig fagfellevurdering.

Kommisjonen vil utøve forskningsvirksomheten på en slik måte at Fellesskapets økonomiske interesser vernes gjennom effektive kontroller og, dersom det påvises uregelmessigheter, gjennom sanksjoner som virker avskrekkende eller som står i forhold til uregelmessighetene.

I beslutningene om de særprogram som gjennomfører dette program, kan det ikke avvikes fra de regler som er fastsatt i tabellen nedenfor.

¹⁹ Nasjonale programmer som iverksettes i fellesskap i henhold til traktatens artikkel 169, er underlagt Europarlamentets og Rådets vedtak i samsvar med framgangsmåten fastsatt i traktatens artikkel 251.

²⁰ I henhold til traktatens artikkel 167 skal reglene for deltaking av foretak, forskningssentre og universiteter og for spredning av forskningsresultater med sikte på gjennomføring av rammeprogrammet, vedtas av Europaparlamentet og Rådet i samsvar med framgangsmåten fastsatt i traktatens artikkel 251. Disse regler vil blant annet omfatte minste antall deltakere, deltaking av organisasjoner fra søkerstater og tredjestater, kriterier for vurdering og valg av FOU-tiltak, forvaltning av FOU-tiltak og spørsmål i forbindelse med ansvar og intellektuell eiendomsrett.

²¹ EFT L 161 av 26.6.1999, s. 1.

Om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 154/2002 av 8. november 2002 om endring av artikkel 1 i protokoll 31 i EØS-avtalen om EFTA/EØS-statenes deltagelse i EUs 6. rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter

Tabell 2.3 FOU-tiltak og Fellesskapets økonomiske tilskudd etter type virkemiddel

Type virkemiddel	Fou-tiltak	Fellesskapets tilskudd* ¹
Nettverk for fremragende forskning	- Utvalgte tematiske områder - Støtte til politikk og foregripelse av vitenskapelige og teknologiske behov	Integreringstilskudd: opptil 25 % av verdien av den kapasitet og de ressurser som deltakerne foreslår skal inngå i integreringen som et fast beløp til støtte for det felles tiltaksprogram ²
Integrerte prosjekter	- Utvalgte tematiske områder - Støtte til politikk og antatte vitenskapelige og teknologiske behov	Budsjetttilskudd på opptil - 50 % til forskning - 35 % til demonstrasjon - 100 % til visse andre tiltak, som opplæring av forskere og konsortiumforvaltning ^{3 4}
Særlige målrettede forsknings- og nyskappingsprosjekter	- Utvalgte tematiske områder - Støtte til politikk og antatte vitenskapelige og teknologiske behov - Særlige internasjonale samarbeids-tiltak - Fremme samspill mellom forskning og nyskaping - Utvikle harmoniske forbindelser mellom vitenskap og samfunn	Budsjetttilskudd på opptil 50 % av budsjettet ^{3 4}
Deltaking i programmer som iverksettes av flere medlemsstater (artikkel 169)	- Alle tiltak i det sjette rammeprogram	Fastsettes ved senere vedtak som gjøres på grunnlag av artikkel 169
Særlige forskningsprosjekter for SMB-er	- Særlige forskningsaktiviteter for SMB-er	Budsjetttilskudd på opptil 50 % av budsjettet ^{3 4}
Tiltak for å fremme og utvikle menneskelige ressurser og mobilitet	- Fremme menneskelige ressurser og mobilitet	Budsjetttilskudd på opptil 100 % av budsjettet ³ , om nødvendig som et engangsbeløp
Samordningstiltak	- Alle tiltak i det sjette rammeprogram	Budsjetttilskudd på opptil 100 % av budsjettet ³
Særlige støttetiltak	- Alle tiltak i det sjette rammeprogram	Budsjetttilskudd på opptil 100 % av budsjettet ^{3 6} , om nødvendig som et engangsbeløp
Integrerte infrastrukturinitiativer	- Støtte til forskningsinfrastruktur	Budsjetttilskudd: avhengig av tiltakstype, opptil 50 % til 100 % av budsjettet ^{3 4 5}
Direktetiltak	- Virksomhet unntatt kjernevirksomhet ved Det felles forskningssenter	100 % ⁷

* I denne kolonnen mener man med budsjett en foreløpig finansieringsplan over de ressurser og utgifter som kreves for å iverksette tiltaket.

¹ Som generelt prinsipp kan Fellesskapets økonomiske tilskudd ikke dekke 100 % av utgiftene ved et indirekte tiltak, med unntak av forslag som dekker en innkjøpspris som er omfattet av vilkårene for offentlig innkjøp, eller som har form av et fastlagt engangsbeløp som er forhåndsbestemt av Kommisjonen. Fellesskapets økonomiske tilskudd kan likevel dekke opptil 100 % av utgiftene ved et indirekte tiltak dersom de utfyller de tiltak som utover dette finansieres av deltakerne selv. I de særtilfeller der det dreier seg om samordningstiltak, dekker Fellesskapet opptil 100 % av det budsjett som er nødvendig for å samordne tiltak som finansieres av deltakerne selv.

² Satsen varierer etter område.

³ På visse særvilkår kan visse rettssubjekter, særlig offentlige organer, få dekket opptil 100 % av sine marginalkostnader/tilleggs-kostnader.

⁴ Støttesatsene differensieres i samsvar med reglene for Fellesskapets rammeverk for statsstøtte til forskning og utvikling, avhengig av om tiltakene berører forskning (opptil 50 %) eller demonstrasjon (opptil 35 %) eller andre tiltak som gjennomføres, f.eks. opplæring av forskere (opptil 100 %) eller forvaltning av et konsortium (opptil 100 %).

⁵ Tiltak i forbindelse med et integrert infrastrukturinitiativ skal omfatte ett nettverkstiltak (samordningstiltak: opptil 100 % av budsjettet) og minst ett av følgende tiltak: forskning (opptil 50 % av budsjettet) eller særlige tjenesteytelser (særlig støttetiltak, f.eks. tverrnasjonal tilgang til forskningsinfrastrukturer: opptil 100 % av budsjettet).

⁶ For tiltak til støtte for forskningsinfrastrukturer i forbindelse med forberedende teknisk arbeid (herunder forundersøkelser) og utviklingen av ny infrastruktur, er tilskudd fra sjette rammeprogram begrenset til henholdsvis 50 % og 10 % av budsjettet.

⁷ FFS kan dessuten delta i direktetiltak på samme grunnlag som enheter som er etablert i medlemsstatene.

